

Innst. 77 L

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 139 L (2014–2015)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i lov om anke til Trygderetten (lovrevisjon)

Til Stortinget

1. Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes endringer i lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten. Forslagene innebærer en revisjon av loven.

Trygderetten er et uavhengig, domstolslignende forvaltningsorgan som skal treffe avgjørelser om enkeltpersoners rettigheter og plikter etter folketrygdloven og en rekke andre pensjons- og trygdelover. Den har mange trekk til felles med de alminnelige domstolene. Trygderetten kan ikke instrueres av noe annet organ om avgjørelsene, og Trygderettens leder kan ikke instruere retten i den enkelte sak. Trygderettens kjennelser kan bringes inn for de alminnelige domstolene med lagmannsretten som første instans.

Trygderettsloven har regler om Trygderettens virkeområde, men er ellers i vid forstand en lov om saksbehandlingen for og i Trygderetten.

Et hovedformål med den revisjon av trygderettsloven som det legges opp til, er å modernisere og tilpasse loven til dagens behov. De endringer som foreslås er i hovedsak knyttet til saksbehandlingsreglene. Det foreslås ingen endringer når det gjelder Trygderettens virkeområde. Søksmålsadgangen opprettholdes i det alt vesentlige som nå.

Selv om det foreslås til dels betydelige endringer i saksbehandlingsreglene, opprettholdes sentrale grunntrekk ved saksbehandlingssystemet. Et utgangspunkt for arbeidet har vært å forsterke Trygderettens preg av å være en nøytral tvisteløser. I

denne forbindelse foreslås det endringer med sikte på at den private parten og vedtaksorganet likebehandles i større grad enn i dag, blant annet gjennom styrking av kontradiksjonsprinsippet.

Det foreslås videre følgende andre materielle endringer og kodifisering av Trygderettens praksis:

- innføring av en formålsparagraf
- avvikling av ordningen med legmedlemmer
- at retten settes med fem medlemmer i stedet for syv i prinsipsaker
- innføring av regler om tilleggskjennelse
- utvidede regler om utforming mv. av kjennelser
- lovfesting av rettsmedlemmenes uavhengighet
- lovfesting av tilfældighetsprinsippet
- lovfesting av ordningen med gjenoptak av Trygderettens kjennelser
- at reise- og oppholdsutgifter ved muntlige rettsmøter dekkes

Det foreslås også endringer av mer redaksjonell karakter, herunder forbedring av lovens systematikk og modernisering av lovteksten.

I tillegg foreslås det at visse saksbehandlingsregler i trygderettsloven ikke lenger skal anvendes ved behandling av klager etter folketrygdloven.

Trygderetten skal fortsatt være et lavterskeltilbud. Det vil si at ordningen med gebyrfrihet videreføres og at en ankende part bare i særlige tilfeller kan pålegges å betale sakskostnader. Reglene om fri retts hjelp opprettholdes, med relativt vid mulighet for å få dekket egne saksomkostninger av det offentlige. Det vil dermed fortsatt være liten økonomisk risiko knyttet til å anke en avgjørelse inn for Trygderetten.

Det vises til proposisjonens kapittel 2 der det er redegjort for bakgrunn og prinsipielle betraktninger og kapittel 3 der hovedpunkter i nåværende trygderettslov er beskrevet, herunder saklig virkeområde,

saksbehandling og overprøving av Trygderettens kjennelser.

Når det gjelder rettstilstanden i de øvrige nordiske land, samt EØS-relaterte regler og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, er dette beskrevet i kapittel 4.

Forslag til revidert lov om anke til Trygderetten ble sendt på høring med frist 14. juli 2014. Det vises til de ulike kapitlene i proposisjonen der det er redegjort for gjeldende rett, høringsnotatene, samt høringsinstansenes syn.

2. Komiteens behandling

I forbindelse med komiteens behandling av proposisjoner mottok Stortinget 29. juni 2015 et rettelsettbrev fra statsråden. Brevet ligger vedlagt innstillingen.

3. Lovens formål

3.1 Departementets vurderinger og forslag

Trygderettsloven bør, i likhet med andre nyere lover, inneholde en formålsbestemmelse som angir de overordnede prinsippene for saksbehandlingen i Trygderetten.

Det foreslås derfor at det tas inn en formålsbestemmelse i trygderettsloven som ny § 1, som inneholder hovedprinsippene for saksbehandlingen i Fylkesnemnda for sosiale saker.

Trygderetten er et spesialisert avgjørelsesorgan, og har i motsetning til domstolene avgjørelsesmyndighet innen et relativt begrenset fagfelt og med saker som i hovedsak avgjøres ved skriftlig behandling. En overordnet bestemmelse om grunnleggende saksbehandlingsprinsipper bør innrettes mer spesifikt mot saksbehandlingen av denne type saker og de særlige rettssikkerhetsmessige hensyn som her gjør seg gjeldende. Forslaget avviker derfor noe fra formålsbestemmelsen i tvisteloven.

I første ledd i forslaget til formålsbestemmelsen angis de grunnleggende hensyn og hovedformål bak loven. Andre ledd utdyper sider ved prosessen som er viktig for å oppfylle disse hensyn og formål.

Saksbehandlingen i trygde- og pensjonstvister skal være betryggende, rask og tillitskapende, jf. lovforslaget § 1 første ledd, basert på de grunnleggende saksbehandlingsprinsippene som er lagt til grunn i tvisteloven.

At behandlingen skal skje for en uavhengig og upartisk rett er en sentral del av Trygderettens grunnlag. Det er så fundamentalt i prosessen at det er naturlig å ta inn i formålsbestemmelsen.

At sakene behandles raskt er et annet viktig krav. Lang samlet saksbehandlingstid i trygde- og pensjonssaker har vært og er fortsatt et problem.

Loven bør si noe om hvordan de formål/hensyn som fremgår av første ledd skal oppfylles, jf. lovforslaget § 1 andre ledd.

Det bør fremgå uttrykkelig av bestemmelsen at Trygderetten har ansvaret for at bevisførselen gir et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag og at retten skal foreta en selvstendig og reell vurdering av avgjørelsesgrunnlaget, jf. henholdsvis andre ledd første og fjerde strekpunkt.

Det bør lovfestes at partene skal få innsyn i og mulighet for å imøtegå motpartens argumentasjon og bevis og at partene i saken behandles likt og får samme mulighet til å påvirke utfallet av saken, jf. andre ledd, andre og tredje strekpunkt.

Det foreslås også at det skal fremgå at viktige avgjørelser skal begrunnes, jf. andre ledd femte strekpunkt. Det vises i denne forbindelse for øvrig også til lovutkastet § 21 andre ledd, hvor det foreslås tatt inn i loven at kjennelser skal begrunnes som dommer.

Det foreslås også tatt inn i formålsbestemmelsen at Trygderettens saksbehandling skal være basert på proporsjonalitet mellom hva som skal avgjøres og de ressurser som settes inn, slik det fremgår av andre ledd siste strekpunkt.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 1.

4. Trygderettens saklige virkeområde

4.1 Departementets vurderinger og forslag

Det foreslås ikke realitetsendringer når det gjelder hvilke saker som skal avgjøres av Trygderetten, Trygderettens saklige virkeområde.

Loven § 1 nr. 4 inneholder en bestemmelse av en noe annen karakter, idet en ankemotpart kan bringe et spørsmål av prinsipiell art inn til Trygderetten til uttalelse, uten at det er et konkret vedtak som skal overprøves. Dette går ikke på Trygderettens saklige virkeområde i egentlig forstand, men representerer et unntak fra den klare hovedregel at Trygderettens oppgave er å behandle og avgjøre saker som gjelder konkrete vedtak. Trygderetten har kun avgitt en slik uttalelse én gang, i 1983. Dette viser at det praktiske behovet for ordningen ikke er til stede. Denne ordningen foreslås nå fjernet og nåværende § 1 nr. 4 første og andre ledd oppheves.

Trygderettsloven § 1 nr. 3 slår fast at tvist i sak som etter de foregående ledd hører inn under Trygderetten først kan bringes inn for domstolene etter at Trygderetten har behandlet saken og truffet avgjørelse. Det foreslås her en redaksjonell endring ved at nåværende § 2 første og andre ledd foreslås videreført i den nye § 2 som fjerde og femte ledd.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 2.

5. Trygderettens organisasjon mv.

5.1 Personalet. Bruk av legmedlemmer

5.1.1 Departementets vurderinger og forslag

5.1.1.1 TRYGDERETTENS LEDER OG NESTLEDER

Det er overflødig å lovfeste at «Trygderettens arbeid ledes av dens leder», jf. § 6 nr. 1 første ledd. Det er tilstrekkelig at trygderettsloven § 3 fastsetter at Trygderetten skal ha en leder, jf. § 3. Gjeldende § 3 om at Trygderetten skal ha en nestleder, videreføres.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 3 første ledd og § 6.

5.1.1.2 ANDRE RETTSMEDLEMMER. JURIDISK KYNDIGE, MEDISINSK KYNDIGE OG ATTFØRINGSKYNDIGE

Nåværende ordning med faste rettsmedlemmer som er juridisk kyndige, medisinsk kyndige og attføringskyndige opprettholdes. Det presiseres at alle rettsmedlemmene i en sak deltar på lik linje, og har én stemme hver ved voteringer. I tillegg til sin fagkyndighet vil de fagkyndige også kunne bidra i vesentlig grad med sin alminnelige skjønsmessige kompetanse. Erfaringene med fagkyndige rettsmedlemmer har vært gode, og disse medlemmene er med på å gi Trygderettens avgjørelser en særlig legitimitet.

Det er vurdert om betegnelsen «attføringskyndig» rettsmedlem bør erstattes av en annen betegnelse, blant annet fordi bruken av begrepet «attføring» i folketrygdloven i stor grad er erstattet av «arbeidsavklaring» og «arbeidsrettede tiltak», etter de lovendringer som trådte i kraft 1. mars 2010. Forslaget om å benytte «attføringskyndig» rettsmedlem opprettholdes.

Det forutsettes i § 3 i gjeldende lov at Trygderettens leder og nestleder skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. Utdanningskravet bør lovfestes i trygderettsloven § 3, og slik at lovfestingen omfatter alle juridisk kyndige rettsmedlemmer – både faste og midlertidige. Videre er det hensiktsmessig at bestemmelsene i domstolloven § 54 om utdanningskrav og minstealder for fagdommere ved de alminnelige domstoler skal gjøres gjeldende tilsvarende for henholdsvis leder/nestleder i Trygderetten (§ 54 første ledd), andre faste juridisk kyndige rettsmedlemmer (§ 54 andre ledd) og for rettsfullmektiger (§ 54 tredje ledd).

Henvisningene til domstolloven §§ 53 og 60 i gjeldende trygderettslov § 3 fjerde ledd innebærer at alle rettsmedlemmer skal være norske statsborgere, vederheftige og ikke fradømt stemmeretten, samt at

alle rettsmedlemmer skal avgi samme forsikring som fagdommere i de alminnelige domstoler. Henvisningene foreslås videreført.

Trygderettsloven har ikke særlige bestemmelser om utdanningskrav for fagkyndige rettsmedlemmer, verken de medisinsk kyndige eller de attføringskyndige. Det er ikke grunnlag for å lovfeste spesielle utdanningskrav for de attføringskyndige, særlig fordi det ikke er noen bestemt(e) utdanning(er) mv. som naturlig kvalifiserer for stillingen som attføringskyndig. Slik utdanning foreligger imidlertid for de medisinsk kyndige, i likhet med de juridisk kyndige. Det foreslås derfor at et medisinsk kyndig rettsmedlem må ha autorisasjon som lege etter helsepersonelloven § 48. Forslag om dette er tatt inn i § 3 sjette ledd.

Det foreslås at ordningen med rettsfullmektiger opprettholdes, og i det alt vesentlige som i dag.

Det foreslås at ordningen med midlertidige (konstituerte) dommere etter trygderettsloven § 3 opprettholdes, selv om den er lite brukt i praksis.

Ordningen med oppnevning av særskilte stedfortredere for rettsmedlemmer har ikke vært praktisert etter 2000. Det foreslås derfor at den lovfestede ordningen med stedfortredere utgår.

Da ordningen med legmedlemmer avvikes, foreslås det at § 9 oppheves i sin helhet.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 3 andre til sjuende ledd.

5.1.1.3 LEGMEDLEMMER

Det er ikke lenger tilstrekkelig behov for å oppnevne legfolk som medlemmer av retten i konkrete ankesaker, og det foreslås derfor at ordningen med legmedlemmer avvikes.

Følgende fremheves spesielt:

Bakgrunnen for opprettelse av en særskilt legmedlemsordning for Trygderetten synes primært å ha vært det skjønsmessige elementet ved saker som Trygderetten skulle behandle, under henvisning til de tilfelle «hvor vurderingsgrunnlaget først og fremst vil være knyttet til den ankende parts personlige forhold, hans helsetilstand, kår og muligheter (...)», jf. blant annet Ot.prp. nr. 5 (1966–67) s. 22.

Utviklingen viser at legmedlemmer har blitt oppnevnt i stadig mindre grad, til tross for at loven ga rom for vid anvendelse. Etter 1997 har det vært oppnevnt legmedlemmer i én sak. Dette viser at Trygderetten ikke selv har funnet at det har foreligget tilstrekkelig grunnlag for å anvende legmedlemmer. Det har heller ikke kommet forespørsler fra partene i ankesakene om å få oppnevnt legmedlemmer.

Adgangen til å oppnevne legmedlemmer ble sterkt innskrenket etter endring av trygderettsloven § 7 som trådte i kraft i 1997, jf. Ot.prp. nr. 42 (1996–97).

Bruk av legmedlemmer vil kunne forlenge saksbehandlingstiden i en sak, i tillegg til at det er ressurskrevende, både økonomisk og administrativt.

Det vises til at når kjennelsen i en ankesak bringes inn for lagmannsretten, kan retten settes med legmedlemmer når en av partene krever det eller retten finner det ønskelig, jf. tvisteloven § 9-12, jf. § 9-1. Det forekommer sjelden i praksis at det settes rett med legmedlemmer.

Rettsikkerheten i Trygderetten er godt nok ivaretatt uten bruk av legmedlemmer, basert på de regler om rettens sammensetning og om saksbehandlingen som trygderettsloven fastsetter, og med de endringer som foreslås i proposisjonen. I dette ligger også at hensynet til Trygderettens legitimitet ikke nødvendigvis opprettholdelse av en ordning med legmedlemmer.

Den foreslås derfor at bestemmelsene i § 3 femte ledd om oppnevning av et utvalg av legmedlemmer tas ut av loven. Det samme gjelder bestemmelsene i § 7 tredje og fjerde ledd om oppnevning av legmedlemmer i konkrete ankesaker.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 3 femte ledd og § 7 tredje og fjerde ledd.

5.1.1.4 TRYGDERETTENS, RETTENS OG DET ENKELTE RETTSMEDLEMS UAVHENGIGHET

Trygderettens uavhengighet

Trygderetten er et uavhengig domstolslignende organ og kan derfor ikke instrueres i sin saksavgjørelse, verken av Stortinget eller regjeringen.

Trygderettsloven sier ikke noe om uavhengigheten. Dette bør derfor lovfestes. Trygderettens uavhengighet vil fremgå av forslaget til formålsbestemmelse, se § 1.

Trygderettens leders myndighet

Trygderettens arbeid ledes av dens leder, som har det overordnede administrative ansvaret for virksomheten.

Nåværende § 6 nr. 1 andre punktum videreføres i forslag til § 6.

Rettens og det enkeltes rettsmedlems uavhengighet

Retten i en ankesak, bestående av administrator og én eller flere rettsmedlemmer, er uavhengig i sin behandling av saken. De kan verken instrueres av Trygderettens leder eller en avdelingsleder med administrativt ansvar.

Trygderettsloven sier ikke noe om uavhengigheten. Dette bør derfor lovfestes.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 3 åttende ledd.

5.1.1.5 ANNET PERSONALE

Det er ikke behov for en bestemmelse som fastsetter at Trygderetten skal ha «så mange saksforberedere og tjenestemenn for øvrig som anses nødvendig», jf. § 4 første ledd første punktum. Det foreslås derfor å oppheve § 4 første ledd da dette leddet er overflødig.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 4.

5.1.1.6 AVDELINGER

Organiseringen av Trygderetten i avdelinger fungerer godt. Adgangen for Kongen til å bestemme at Trygderetten skal deles i avdelinger, jf. § 4 andre ledd, foreslås derfor videreført.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 4.

5.2 Rettens sammensetning i den enkelte sak

5.2.1 Departementets vurderinger og forslag

5.2.1.1 UTVIDET RETT – FEM MEDLEMMER OG/ ELLER SJU MEDLEMMER?

Det er ikke behov for at retten kan settes med både fem og sju medlemmer, slik gjeldende rett fastsetter. Det anses tilstrekkelig med lovfesting av én ordning med så vidt mange medlemmer – i tillegg til alternativene med to eller tre medlemmer. Det er ikke tilstrekkelig grunn til å vurdere andre alternativer enn fem og sju medlemmer.

Når retten settes med fem medlemmer, bør alle medlemmene være faste medlemmer, det vil si de som er embetsmenn. Dette vil kunne bidra til å styrke rettens legitimitet. Gjeldende rett åpner for at også midlertidige rettsmedlemmer kan oppnevnes, samt seniorrådgivere med tidsbegrenset bemyndigelse.

Forslaget om at myndigheten til å avgjøre om retten skal settes med fem medlemmer, legges til Trygderettens leder, følges opp. Lederen har den myndigheten etter nåværende § 7 når det er spørsmål om sju medlemmer, og har i praksis en avgjørende innflytelse på om retten skal settes med fem medlemmer.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 7 tredje ledd.

5.2.1.2 ORDNINGEN MED TO OG TRE MEDLEMMER

Det er ingen unntak fra hovedregelen i trygderettsloven § 7 første ledd om at retten skal settes med to medlemmer. Det er imidlertid fullt mulig å ha en ordning med bare ett (juridisk kyndig) rettsmedlem i spesielle saker.

Det går inn for at den gjeldende ordningen med minst to medlemmer videreføres. Ordningen med to medlemmer har fungert godt, har lange tradisjoner og fremstår som betryggende ut fra rettsikkerhetsmessige hensyn. Det foreslås derfor at § 7 første ledd opprettholdes i sin helhet.

Ordningen med tre medlemmer foreslås opprettholdt omtrent som nå, jf. § 7 andre ledd. Den eneste forskjellen – i tillegg til at legmedlemmer utgår, er at retten også skal kunne settes med tre medlemmer når Trygderettens leder finner grunn til det.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 7 første og andre ledd.

5.2.1.3 ADMINISTRATOR. TILFELDIG FORDELING AV SAKENE I ALLE LEDD I TRYGDERETTEN

Administrator

De nåværende bestemmelsene i trygderettsloven § 7 om at retten skal ha en administrator, og at denne skal være et juridisk kyndig rettsmedlem, foreslås opprettholdt. Adgangen til å la rettsfullmektiger fungere som administratører opprettholdes, men overføres fra § 3 til § 7.

Tilfeldig fordeling av sakene i alle ledd i Trygderetten

Tilfeldighetsprinsippet står sterkt i de alminnelige domstoler i Norge, selv om det verken følger av lov eller sedvanerett. For at en mest mulig smidig og effektiv saksavvikling skal kunne skje, må det samtidig være en adgang til å fravike fra prinsippet ved skjevfordeling eller overføring av saker.

Den modellen som de alminnelige domstoler følger er også egnet for saksfordelingen i Trygderetten. Det foreslås derfor å lovfeste at fordelingen av sakene og sammensetningen av retten skal skje tilfeldig. På denne måten styrkes Trygderettens legitimitet som en uavhengig overprøvingsinstans og rettssikkerhetsgarantist innenfor dens saklige virkeområde.

Prinsippet om tilfeldig fordeling skal også gjelde ved oppnevning av de øvrige medlemmene av retten, ved bytting eller overføring av saker, samt ved oppnevning av rettens medlemmer ved bruk av en rett sammensatt av fem medlemmer (utvidet rett).

Det foreslås derfor at prinsippet om tilfeldig fordeling av sakene lovfestes. Det foreslås å innta en reservasjon for tilfeller hvor saklige grunner gjør at slik fordeling likevel ikke kan skje. Det kan gis forskrift med nærmere regler om saksfordelingen, jf. trygderettsloven § 4.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 7 fjerde og femte ledd.

5.2.1.4 HABILITET

Reglene om rettsmedlemmenes habilitet bør i det alt vesentlige kunne opprettholdes. At disse reglene i hovedsak er de samme som gjelder for dommere ved de alminnelige domstolene, ivaretar hensynet til rettssikkerheten på en betryggende måte. Reglene synes også å ha fungert godt i praksis.

Forslaget om at domstoloven § 109 skal gjelde tilsvarende for rettsfullmektiger er tatt inn som nytt andre ledd i § 8.

Det foreslås at bestemmelsen i § 8 andre ledd siste punktum om at Trygderettens leder kan forelegge spørsmålet om egen habilitet for Høyesteretts ankeutvalg, blir opphevet. Det samme gjelder adgangen til å la ankeutvalget prøve habilitetsspørsmålet når det er spørsmål om å utelukke to av Trygderettens faste medlemmer. Foreleggelsesadgangen har aldri vært brukt i praksis og kan ikke sies å dekke noe behov.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 8.

6. Parter, stedfortredere, prosessfullmektiger

6.1 Departementets vurderinger og forslag

Det er ikke behov for å foreslå realitetsendring eller redaksjonell endring når det gjelder den ankende part i prosessen.

Bestemmelsen i loven § 12 nr. 2 første punktum om hvem som skal være anketpart, foreslås omformulert og flyttet til § 11 første ledd første punktum.

Gjeldende lov har skapt noe usikkerhet om det er arbeids- og velferdsetaten eller Nav Klageinstans som er formell anketpart i ankesakene. Som en konsekvens av forslaget til lovendring vil arbeids- og velferdsetaten være anketpart uavhengig av hvilket organ innen etaten som har fattet vedtaket som er gjenstand for anke.

Siden det er arbeids- og velferdsetaten som enhet som betraktes som anketpart, vil også Arbeids- og velferdsdirektoratet kunne opptre i ankesaken for Trygderetten. Bestemmelsen i § 12 nr. 2 andre punktum om at Arbeids- og velferdsdirektoratet skal være anketpart i visse saker etter andre lover enn folketrygdloven og barnetrygdloven, foreslås opphevet som overflødig etter dette.

Det foreslås å ta inn en bestemmelse om prosessdyktighet og stedfortredere i trygderettsloven, jf. § 18 første ledd i lovforslaget.

Den gjeldende bestemmelsen om prosessfullmektiger i § 18 foreslås videreført og tatt inn som paragrafens andre ledd.

Et spørsmål som nylig har aktualisert seg i Trygderetten er interesseorganisasjoners adgang til å tre inn som partshjelper. I sivile saker for de alminnelige domstoler er det på visse vilkår en adgang til å tre inn som partshjelper (tidligere hjelpeintervensjon). Den sentrale bestemmelsen er tvisteloven § 15-7. Trygderettsloven har ingen regler om partshjelp, og det er heller ingen generell henvisningsbestemmelse til tvisteloven.

Trygderetten kan, i motsetning til de alminnelige domstoler, ta hensyn til skriftlige dokumenter som innkommer i tilknytning til saken fra ulike interesseorganisasjoner. Avgjørelsesgrunnlaget i Trygderetten er ikke begrenset til det grunnlag som følger av tvisteloven § 11-1 (behandling i muntlig rettsmøte), eventuelt supplert med skriftlig innlegg etter § 15-8. I motsetning til for de alminnelige domstoler er det derfor ikke nødvendig for en interesseorganisasjon å opptre som partshjelper for å kunne fremføre og få vurdert sine argumenter i en sak for Trygderetten.

En partshjelper vil med hjemmel i tvisteloven § 14-1 tredje ledd få innsyn i sakens dokumenter. Opplysninger i saksdokumenter for Trygderetten er underlagt lovbestemt taushetsplikt med rett til innsyn for partene etter trygderettsloven § 17. Dette skiller Trygderetten fra de alminnelige domstoler. Innsynsretten i taushetsbelagte opplysninger kan tale mot å innføre partshjelp i saker for Trygderetten. Videre vil en partshjelper kunne forsinke saksbehandlingen for Trygderetten.

Det er derfor ikke et tilsvarende behov i Trygderetten, som for de alminnelige domstoler, til å ha en egen bestemmelse om interesseorganisasjoners mulighet til å gå inn som partshjelper.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven §§ 11, 12 og 18.

7. Ankefrist og ankeerklæringens innhold mv.

7.1 Departementets vurderinger og forslag

7.1.1 Ankefristen

Ankefristen er på seks uker. Ved den eksakte utmålingen antas prinsippet i domstolloven § 148 andre ledd å komme til anvendelse.

Det kan være usikkert når fristen begynner å løpe og når den avbrytes. Dette skyldes at det kan være vanskelig å dokumentere eller på annen måte sannsynliggjøre når vedtaket er kommet frem til vedkommende og igjen når anken er mottatt av ankemotparten.

Loven sier ikke noe om hva som skal til for at ankefristen skal anses overholdt. I praksis har man anvendt prinsippene i domstolloven § 146 andre ledd.

Det er ingen fast praksis for beregning av ankefristen i utenlandssaker. Fristen i utenlandssaker må vurderes konkret i hvert enkelte tilfelle, hvor det tas hensyn til hva som er normal postgang i de ulike landene, samt at det legges vekt på brukerens forklaring.

Det vises til lovforslaget § 9 tredje ledd om at ankefristen kan forlenges i særlige tilfeller. Den pri-

vate parten kan få utsatt fristen ved å kontakte ankemotparten, men da må dette gjøres før fristen er utløpt.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 9.

7.1.2 Beregning av ankefrist

Det foreslås en ny § 10 som regulerer når anken anses å være satt frem i tide. Det foreslås her en lovfesting av den alminnelige regel om at anken anses fremsatt på det tidspunktet den er avgitt til posten. Det presiseres at regelen bare gjelder ved innenlands post. Dette er i samsvar med fast praksis i de alminnelige domstoler.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 10.

7.1.3 Elektronisk anke

Den foreslåtte bestemmelsen i § 10 er utformet slik at den åpner for muligheten av å sette frem en anke elektronisk. Det presiseres at det må være åpnet for det i det aktuelle vedtaket. Tilsvarende innebærer det at man ikke kan sende en anke til en hvilken som helst elektronisk adresse hos det mottakende organ.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 10.

7.1.4 Oppreisning og fristforlengelse

Det følger av trygderettsloven § 10 siste ledd at Trygderetten eller ankemotparten kan se bort fra at ankefristen er oversittet når de finner at særlige grunner taler for det.

Praksis er nå slik at kravet til særlig grunn bare går på selve årsaken til oversittelsen. Det er ikke relevant å ta hensyn til sakens betydning for den ankende part, eller i hvilken utstrekning vedkommende ville ha utsikt til å vinne frem ved en realitetsbehandling. Denne praksisen bør videreføres.

Generelt bør oppreisning ikke være hovedregelen, men praktiseres som et unntak.

Etter dagens ordning kan både Trygderetten og ankemotparten gi oppreisning for fristoversittelse, jf. § 10 fjerde ledd. Det foreslås at bestemmelsen endres slik at oppreisning bare kan gis av Trygderetten. Dette vil best sikre en forutsigbar og enhetlig praksis på dette området, særlig etter at ankefristen nå praktiseres etter lovens ordlyd.

Den foreslåtte endringen vil også harmonere godt med den ordningen som eksisterer ved de alminnelige domstoler.

Det er praktisk at også ankemotparten kan ta stilling til begjæring om fristforlengelse etter tredje ledd, ikke minst på grunn av tidsaspektet.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 9 tredje og fjerde ledd.

7.1.5 *Hvem som skal motta en anke mv.*

Forslaget til § 11 i trygderettsloven vil skape bedre logisk sammenheng og flyt, men er uten materiell endring.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 11.

8. Saksforberedelse. Trygderettens saksbehandling og kompetanse

8.1 Departementets vurderinger og forslag

Det foreslås at ankemotparten fortsatt skal forberede ankesaken for Trygderetten. Denne ordningen har i store trekk fungert godt.

Et viktig hensyn bak ankemotpartens prøving er å unngå unødvendige anketvister. Det foreslås å videreføre bestemmelsen om ny prøving.

I en del saker går det svært lang tid fra vedtaket blir anket til saken oversendes Trygderetten. Sett fra den ankende parts side, er den samlede saksbehandlingstid avgjørende. Det foreslås å ta inn at ankemotparten snarest mulig skal utarbeide oversendelsesbrevet til Trygderetten. Videre er «snarest» i tredje ledd foreslått erstattet med «straks».

Det foreslås at oversendelsesbrevet, som i dag, skal inneholde en samlet fremstilling av sakens faktum, aktuelle rettsregler og partenes påstandsgrunnlag og påstander, jf. § 13 første ledd fjerde punktum. Den ankende part skal som tidligere gis mulighet til å komme med merknader til oversendelsesbrevet.

Det er ikke behov for at uttalelsesfristen skal kunne varieres fra to uker og oppover. Det foreslås at det settes en fast frist på tre uker for merknader, noe som også stort sett er praksis i dag. Der den ankende part ikke har mulighet til å overholde denne fristen, må ankemotparten kunne gi utsettelse eller sende saken til Trygderetten med informasjon om at bemerkninger blir ettersendt.

Det har vært behov for å klargjøre begrepsbruket. Begrepet påstandsgrunnlag foreslås å erstatte det mer upresise begrepet anførsler. Det vises til utkastet § 20 tredje ledd. Ankemotpartens oversendelsesbrev, den ankende parts tilsvarebrev og ankemotpartens ekspedisjonsbrev er begreper som allerede er godt innarbeidet. Lovteksten foreslås endret i tråd med praksis.

Det foreslås at kopien av oversendelsesbrevet fortsatt blir sendt rekommandert, jf. § 31.

I de tilfeller der den ankende part ikke har gitt tilsvarende svar, er det i dag ikke noe krav om å sende kopi av ekspedisjonsbrevet til den ankende part. Den ankende part skal etter forslaget få tilsendt kopi av ekspedisjonsbrevet i alle tilfeller, men ikke rekommandert.

Det bør ikke være et lovkrav at når den ankende part sender merknader direkte til Trygderetten, skal

Trygderetten sende kopi til ankemotparten. Trygderetten må vurdere hva det er naturlig at partene får anledning til å kommentere. Dette vil følge av kontradiksjonsprinsippet, som gjennom lovforslaget er styrket, jf. forslag til nytt sjuende ledd i § 20.

Forslaget om at den ankende part «så vidt mulig» skal sende kopi av sine merknader til ankemotparten, følges opp. Direkte oversendelse der parten har advokat er et krav etter tvisteloven § 12-3. Dersom administrator er i tvil om ankemotparten er tilsendt merkene, vil administrator måtte vurdere å gjøre det, jf. det som er nevnt foran om kravet til kontradiksjon.

Ny prøving omfatter også ankemotpartens adgang til å omgjøre eget vedtak i klagesak i ankeomgangen slik at det påklagde vedtak blir opphevet og saken hjemvist til ny behandling i underinstansen.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven §§ 13, 20 og 31.

8.2 Rettens avgjørelsesgrunnlag

8.2.1 *Departementets vurderinger og forslag*

Det foreslås å videreføre ordningen med at Trygderetten avgjør ankesakene på bakgrunn av partenes skriftlige fremstilling og sakens øvrige opplysninger.

Rettens adgang til å behandle ankesaken muntlig med rettsmøte foreslås opprettholdt, selv om den i svært liten grad har blitt benyttet. Etter trygderettsloven § 19 andre ledd må det foreligge «særlige grunner» for at muntlig saksbehandling skal kunne besluttes. Loven gir ingen veiledning for administrators vurdering av om det foreligger «særlige grunner». Sannsynligheten for at en anke vil kunne føre frem, vil også være av betydning.

Dersom det besluttes muntlig saksbehandling i Trygderetten, holdes rettsmøtet for åpne dører. Det er et mål om størst mulig åpenhet både i domstolene og forvaltningen. På den annen side inneholder ankesakene for Trygderetten personopplysninger som i utgangspunktet er underlagt taushetsplikt. Problemstillingen er ikke drøftet av Ankelovutvalget. Det er vurdert om rettsmøtene som hovedregel skal holdes for lukkede dører. Den ankende part, som taushetsplikten primært skal beskytte, kan imidlertid be om at dørene lukkes. Det foreslås å videreføre at rettsmøtene skal være åpne med en adgang til å lukke dørene av hensyn til partene eller der andre sterke grunner taler for det. Det foreslås å endre ordlyden i § 19 andre ledd for å tydeliggjøre at retten skal foreta en vurdering av de kryssende hensyn. En begjæring fra partene fører ikke uten videre til lukkede dører, men vil måtte veie tungt ved rettens vurdering.

Sakens opplysninger slik de foreligger når retten avgjør saken, danner grunnlaget for rettens avgjørelse. Det foreslås å lovfeste dette, jf. § 19 første ledd. Trygderetten behøver ikke uten videre å undersøke

om det har skjedd endringer etter underinstansens vedtak.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 19.

8.3 Rettens forhold til partenes prosess-handlinger

8.3.1 Departementets vurderinger og forslag

8.3.1.1 TRYGDERETTENS FORHOLD TIL KRAVET OG PÅSTANDENE

Det foreslås at gjeldende ordning bør opprettholdes. Hensynet til å oppnå materielt riktige avgjørelser bør veie tyngst, ikke hvorvidt den enkelte har truffet riktig på ytelse og nivå på ytelsen.

Retten har i liten grad benyttet seg av adgangen til å tilkjenne en annen ytelse eller noe mer enn den ankende part har krevd. Det antas at den moderate bruken av adgangen til å gå utenfor påstanden vil fortsette.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 20 andre ledd.

8.3.1.2 TRYGDERETTENS FORHOLD TIL PÅSTANDSGRUNNLAGENE. RETTSANVENDELSEN

Twisteloven innførte begrepet påstandsgrunnlag i stedet for det mer upresise uttrykket anførsler. Twistelovens terminologi foreslås innført i trygderettsloven. Det foreslås å lovfeste definisjonen av påstandsgrunnlag i § 20 tredje ledd andre punktum, jf. tvisteloven § 11-2 første ledd tredje punktum.

Det er flere eksempler på at Trygderetten har gått utenfor påstandsgrunnlaget til ugunst for den ankende part. Lovforslaget representerer derfor ingen utvidelse av Trygderettens kompetanse på dette punkt.

Det foreslås å videreføre at retten ikke er bundet av partenes påstandsgrunnlag, jf. § 20 tredje ledd i lovforslaget. Retten kan dermed prøve alle vilkår for den trygde- eller pensjonsytelse som er krevd. Da Trygderetten ikke kan gå utenfor påstandene til ugunst for den ankende part, kan imidlertid ikke retten frata parten en innvilget ytelse, selv om retten avgjør saken på et annet grunnlag enn det som er påberopt. På samme måte kan retten prøve alle vilkår der kravet retter seg mot den ankende part, slik som ved tilbakekreving av feilutbetalte ytelser. Retten må imidlertid ivareta kontradiksjonsprinsippet.

At retten er ubundet av partenes påstandsgrunnlag, antas å gi flest materielt riktige avgjørelser. Forvaltningen har imidlertid ikke kompetanse til å tilstå ytelser uten hjemmel i lov.

Dersom Trygderetten ikke er enig i ankemotpartens påstandsgrunnlag, må retten kunne bruke det påstandsgrunnlag som retten mener er egnet til å gi et rettsriktig resultat.

Retten har videre et selvstendig ansvar for riktig bruk av rettsreglene og er ikke bundet av partenes argumentasjon om bevissspørsmål. Det foreslås at dette fremgår av loven, jf. utkastet til § 20 nytt fjerde ledd. Twisteloven har tilsvarende bestemmelser i § 11-3 første punktum og § 11-2 andre ledd tredje punktum.

Det antas at det særlig vil være aktuelt å gå utover påstandsgrunnlagene ved aksessoriske grunnlag som foreldelse. Men det kan også tenkes at retten finner grunn til å prøve et vilkår for en trygde- eller pensjonsytelse, som ankemotparten av ulike grunner ikke har tatt stilling til eller uten drøfting har lagt til grunn at er oppfylt. Det forutsettes ikke at Trygderetten skal gå dypt inn i alle påstandsgrunnlag.

Trygderetten har vært tilbakeholden med å legge til grunn en strengere rettsoppfatning (hvilket er noe annet enn påstandsgrunnlag) enn ankemotparten.

Trygderetten skal fortsatt være ubundet av partenes syn på rettsanvendelsen. Retten skal ikke behøve å legge til grunn en rettsoppfatning den ikke deler. Retten har en selvstendig plikt til å sørge for, innenfor sakens rammer, at rettsanvendelsen blir riktig. Forslaget til trygderettsloven § 20 fjerde ledd om at retten av eget tiltak skal anvende gjeldende rettsregler, innebærer en kodifisering av gjeldende rett. Lovteksten er utformet etter modell av tvisteloven § 11-3 og 11-2 andre ledd.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 20 tredje ledd og fjerde ledd.

8.3.1.3 KONTRADIKSJON

Trygderetten ble etablert som et frittstående forvaltningsorgan basert på rettspleieprinsipper om kontradiksjon og partsøffentlighet. Målet var å gi de samme rettsgarantier som ved domstolsbehandling.

Kontradiksjonsprinsippet er kommet til uttrykk flere steder i loven. Det er noe uklart hvor langt kontradiksjonsprinsippet rekker i saker for Trygderetten, noe som kan ha ført til uensartet praksis. Partene er dessuten ikke likestilt med hensyn til kontradiksjon slik loven er i dag.

Det foreslås derfor å styrke kontradiksjonen i Trygderetten, slik at begge parter gis mulighet til å uttale seg, uavhengig av om forholdet er til gunst eller ugunst. Det foreslås at også ankemotparten gis mulighet til å uttale seg dersom retten går utenfor partenes påstandsgrunnlag. Retten er ikke bundet av påstandsgrunnlagene, jf. utkastet til § 20 tredje ledd. Partene kan også ha opplysninger av betydning for dette avgjørelsesgrunnlaget som ikke har fremkommet tidligere. Det vises til utkastet til § 20 sjette ledd.

Det foreslås en generell bestemmelse om kontradiksjon, jf. utkastet til § 20 sjuende ledd første punktum. Rettens foreleggelsesplikt gjelder også opplysninger som retten selv har innhentet, jf. § 20 femte

ledd. Nye opplysninger helt uten betydning for avgjørelsen eller vitterligere kjensgjerninger vil kunne unntas fra kontradiksjon.

Når det gjelder opplysninger som er en del av sakens dokumenter, og som var det ved oversendelse til Trygderetten og dermed kjent for ankemotparten, må retten foreta en konkret vurdering av om disse skal forelegges for den ankende part.

Kontradiksjonsprinsippet kan favne videre enn de situasjoner som er nevnt i utkastet til § 20 sjette og sjuende ledd første punktum. Retten bør dessuten ha en adgang til å la partene uttale seg. Det foreslås derfor å videreføre gjeldende § 20 første ledd siste punktum som andre punktum i sjuende ledd.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 20 sjette og sjuende ledd.

8.3.1.4 RETTENS ANSVAR FOR Å OPPLYSSE SAKEN

Trygderetten skal sørge for at saken blir tilstrekkelig opplyst. Trygderetten kan innhente opplysninger på den måte den anser hensiktsmessig, jf. § 15 nr. 1. Det måtte være opp til Trygderetten å avgjøre hvordan den på best måte skal sørge for at saken blir tilstrekkelig opplyst.

Trygderetten har de senere år i liten grad benyttet seg av muligheten til å innhente nye bevis.

Det foreslås at bestemmelsen i § 15 nr. 1 gis en noe annen ordlyd og blir nytt femte ledd i § 20. Retten kan som tidligere innhente de opplysninger den finner nødvendig for avgjørelsen. Hvis det ikke foreligger et forsvarlig grunnlag for enten å stadfeste vedtaket eller omgjøre det, kan Trygderetten alternativt oppheve vedtaket og hjemvise saken til ny behandling.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 20 femte ledd.

8.3.1.5 RETTENS PRØVINGSADGANG. MATERIELLE AVGJØRELSER

Det er i dag ingen begrensninger i rettens prøvingsadgang. Prøvingsadgangen har tidligere vært begrenset i noen sakstyper, ved at retten ikke kunne prøve det faktiske grunnlag for avgjørelsen, jf. folke-trygdloven av 1966 § 14-7 nr. 3 tredje ledd. Bestemmelsen ble ikke videreført i loven av 1997.

Det er ikke grunn til å begrense den prøvingsadgang Trygderetten har i dag, verken av kapasitetsgrunner eller av andre årsaker.

Forslaget om å lovfeste at retten kan prøve alle sider av saken følges opp, jf. § 20 første ledd i lovforslaget.

Det foreslås videre at Trygderettens kompetanse til å fatte materielle avgjørelser videreføres, og at også dette lovfestes. Trygderetten er godt egnet til å avgjøre det materielle kravet, det vil si fatte realitets-

vedtak. At Trygderetten på denne måte kan omgjøre ankemotpartens vedtak, vil dessuten korte ned tiden det tar før den ankende part får endelig realitetsvedtak.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 20 første ledd.

8.4 Bevis

8.4.1 Departementets vurderinger og forslag

Trygderettsloven §§ 15 og 16 er detaljerte, men ikke uttømmende, slik at loven må suppleres med bestemmelser i tvisteloven. Bevisreglene har i svært liten grad blitt benyttet fordi Trygderetten sjelden har innhentet opplysninger, og sakene nesten uten unntak har blitt avgjort etter skriftlig saksbehandling. Tvisteloven har i tillegg blitt endret flere ganger uten at det er foretatt tilsvarende endringer i trygderettsloven. Bevisreglene er dermed blitt svært ulike i de to lovene.

Når det gjelder utformingen av bestemmelsene om bevis kan dette hensiktsmessig gjøres ved en henvisning til tvisteloven. Noe som gjør trygderettsloven mer fleksibel i forhold til senere endringer av tvisteloven.

Spesielle hensyn kan gjøre seg gjeldende for Trygderetten, noe som kan gjøre det aktuelt å begrense rekkevidden av reglene i tvisteloven. Det foreslås derfor at reglene om bevis i tvisteloven gis anvendelse for Trygderetten så langt de passer.

Det foreslås å videreføre § 15 nr. 3 første ledd første punktum. Trygderetten har dermed samme mulighet som ankemotparten til å motta opplysninger uavhengig av lovbestemt taushetsplikt.

Etter tvisteloven § 26-4 plikter personer å stille seg til rådighet for undersøkelse i den utstrekning dette kan gjennomføres uten uforholdsmessig belastning eller er krenkende. Det foreslås å videreføre en klar hjemmel i trygderettsloven for å pålegge den ankende part å fremstille seg for lege eller sakkyndig som grunnlag for en erklæring eller sakkyndigvurdering. § 15 nr. 3 andre ledd foreslås derfor som nytt andre ledd.

Det er ikke behov for å videreføre særregler om hvem som kan oppta forklaringer. I den utstrekning det blir behov for parts- og vitneforklaringer vil tvistelovens regler være tilstrekkelig fleksible.

Den geografiske begrensning av møteplikten for vitner ble opphevet da tvisteloven ble innført. Det er ikke grunn til å videreføre særregler for Trygderetten. Fjernavhør etter tvisteloven § 21-10 kan benyttes, eventuelt bevisopptak ved domstolene. I samsvar med dette foreslås § 16 opphevet.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 15 og opphevelse av § 16.

8.5 Partenes rett til innsyn i sakens dokumenter

8.5.1 Departementets vurderinger og forslag

Partsoffentlighet, som er viktig for rettssikkerheten, var et av de sentrale hensyn ved innføring av trygderettsloven. Retten bestemmer på hvilken måte opplysningene skal gjøres kjent for parten.

Innsynsrettens begrunnelse gjør seg særlig gjeldende i forhold til de faktiske opplysninger. Spørsmålet er om en skal gi innsyn i interne dokumenter. Slike dokumenter er unntatt fra partsinnsyn ved de alminnelige domstoler, jf. tvisteloven § 14-1. Trygderettens vurderinger og interne dokumenter bør derfor unntas fra innsyn. Det foreslås at reglene på dette punkt skal være i samsvar med innsynsretten ved domstolene.

Det foreslås å videreføre bestemmelsen i § 17 nr. 3 om at parten, med mindre det er av vesentlig betydning for han, ikke har krav på innsyn i dokumenter som gjelder andre personers helseforhold eller andre forhold som av særlige grunner ikke bør meddeles videre. Forvaltningsloven § 19 andre ledd har tilsvarende bestemmelse.

Unntaket i § 17 nr. 4, som gjelder nektelse av innsyn begrunnet i den ankende parts egen helse, videreføres ikke. Unntaket har vært ment for de ekstraordinære tilfeller, og innsyn er knapt nok nektet på dette grunnlag.

Når retten til partsinnsyn forslås utvidet, er det ikke noe behov for å videreføre bestemmelsen om at en representant for parten kan gis tilgang til opplysninger i de tilfeller der innsyn blir nektet. Bestemmelsene i § 17 nr. 5 blir dermed overflødige, og forslaget om å oppheve disse foreslås fulgt opp.

Retten bestemmer ut fra hensyn til forsvarlig saksbehandling hvordan dokumentene skal gjøres tilgjengelig for partene. Bestemmelsen i § 17 nr. 7 videreføres med noe endret ordlyd.

Klageadgangen til departementet i § 17 a videreføres. Parten skal gjøres kjent med klageadgangen, klagefrist og fremgangsmåte samtidig med at det blir tatt beslutning om å nekte innsyn. Klagefristen starter ikke å løpe før ankende part har fått slik underretning. Beslutningen som nekter innsyn skal være skriftlig og begrunnet.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven §§ 16 og 17.

8.6 Utsatt iverksetting av vedtak

8.6.1 Departementets vurderinger og forslag

Forslaget om å videreføre bestemmelsen om at en anke ikke har oppsettende virkning følges opp. Vedtak kan dermed iverksettes eller gjennomføres uavhengig av at det er påanket.

Det foreslås begrepet «utsettelse av iverksettingen» i stedet for «oppsettende virkning». Begrepet er mer informativt og benyttes i forvaltningsloven.

Både Trygderetten og ankemotparten kan bestemme at gjennomføring av det påankede vedtaket utsettes og eventuelt sette vilkår for dette. Forslaget om å videreføre adgangen til å beslutte utsatt iverksetting følges opp. Avgjørelse om utsatt iverksetting tas ved beslutning. Beslutningen skal være skriftlig og være begrunnet.

Det foreslås at ankemotparten fortsatt gis hjemmel i trygderettsloven § 14 for å utsette iverksetting av vedtak ved anke. Forvaltningsloven § 42 dekker de situasjoner der vedtaket påklages eller det er aktuelt å bringe det inn for de alminnelige domstoler, men det er tvilsomt om denne bestemmelsen kan nyttes ved en anke til Trygderetten.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 14.

9. Trygderettens avgjørelser

9.1 Departementets vurderinger og forslag

9.1.1 Kjennelser

Det foreslås å lovfeste hvilke avgjørelser som treffes i form av kjennelse og hvordan dette gjøres, jf. § 21 første ledd.

Det bør fremgå av loven at kjennelser skal begrunnes som dommer, samt hvordan de ellers skal utformes, jf. § 21 andre ledd. Det vises i bestemmelsen til at tvisteloven § 19-6 om dommers utforming og begrunnelse gjelder tilsvarende så langt den passer. Tvisteloven § 19-6 femte ledd første og andre punktum er i tillegg tatt inn i andre ledd av informasjonshensyn.

Bestemmelsen i § 21 tredje ledd om adgangen til, på visse vilkår, å avsi kjennelser med forenklet begrunnelse foreslås likevel opprettholdt.

Bestemmelsen i loven § 21 andre ledd, om adgangen til å gi begrenset begrunnelse i den utstrekning rettens grunngeving faller sammen med den som er gitt i ankemotpartens utredning, tas ut. Andre ledd andre punktum om at grunngeving kan unnlates i den utstrekning den ikke kan gis uten å røpe opplysninger som en part ikke har rett til å gjøre seg kjent med, foreslås tatt ut. Dette fordi bestemmelsen henviser til loven § 17 nr. 2 til nr. 4, som er endret og delvis tatt ut av loven.

I loven § 21 fjerde ledd, som omhandler kjennelsens slutning, foreslås det å ta inn ordlyden i tvisteloven § 19-6 syvende ledd om dommer og kjennelsers slutninger, ved at det nå fremgår at kjennelser skal inneholde en slutning som nøyaktig angir resultatet for de avgjørelser som treffes. De vanligste slutningsformene som benyttes ved realitetsavgjørelser i Trygderetten, skal fortsatt fremgå av loven, av informa-

sjonshensyn. Ordlyden foreslås imidlertid endret. Av gjeldende lov § 21 tredje ledd fremgår hvilke slutningsformer som benyttes hvis saken ikke avvises. Dette foreslås endret til hvilke slutningsformer som benyttes når retten avgjør realiteten i saken. Videre er det foretatt en omredigering og tilføyelse for å klargjøre og fremheve at oppheving og/eller hjemvisning av vedtak kun kan skje hvis det ikke foreligger et forsvarlig grunnlag for å avgjøre saken. Nytt i bestemmelsen er at en sak kan hjemvises uten at vedtaket oppheves.

Lovforslaget bygger på tvistelovens bestemmelser om hvordan dommer skal utformes, herunder at slutningen nøyaktig skal angi resultatet for de avgjørelser som treffes. Ved omgjøring i Trygderetten vil slutningen derfor måtte angi virkningen. Ved stadfesting vil virkningen av Trygderettens kjennelse følge av det påankede vedtaket, som er gjengitt først i Trygderettens kjennelse. Dette må være tilstrekkelig for at den ankende part skal kunne sette seg inn i avgjørelsen, og det foreslås på denne bakgrunn ingen endringer i forhold til høringsforslaget.

Gjeldende § 22 første ledd om avsigelse og underretning om kjennelsen er med noen redaksjonelle endringer foreslått opprettholdt i § 22. Bestemmelsens nåværende første ledd foreslås delt opp i tre ledd. Nytt i bestemmelsen er at det er foreslått lovfestet at en kjennelse er avsagt når den er underskrevet av rettens medlemmer.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven §§ 21 og 22.

9.1.2 *Beslutninger*

Det bør fremgå av loven hvilke avgjørelser som treffes i form av beslutning og hvordan dette gjøres. Det foreslås en egen bestemmelse om beslutninger i § 23. Beslutningsformen skal være knyttet til saksstyrende avgjørelser. Av lovforslaget fremgår det at også rettens avgjørelser som hever en sak som bortfaller uten realitetsavgjørelse, treffes ved beslutning.

Tidligere § 22 fjerde ledd om omgjøring av beslutninger foreslås, med noen endringer, flyttet til ny § 23 andre ledd. Begrepet «prosessledende kjennelser» er tatt ut i den nye bestemmelsen fordi prosessledende avgjørelser kun treffes ved beslutninger i Trygderetten. Det foreslås at en beslutning også skal kunne omgjøres av den administrator som har truffet den. I bestemmelsens andre punktum foreslås det at tvisteloven § 19-10 første og fjerde ledd gis tilsvarende anvendelse. Bestemmelsens første ledd første punktum gir hovedregelen om hvilke avgjørelser som kan omgjøres, og om vilkårene for omgjøring. Bestemmelsens fjerde ledd gir regler om saksbehandling ved omgjøring.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 23.

9.1.3 *Retting av feil*

Bestemmelsen om retting av feil i gjeldende § 22 andre ledd foreslås flyttet til ny § 24. Den nye bestemmelsen omfatter både retting av kjennelser og retting av beslutninger. I bestemmelsens første ledd foreslås det at gjeldende ordlyd erstattes med ordlyden i tvisteloven § 19-8 første ledd om retting av feil, da denne er mer klargjørende og også fanger opp begrepet «uklar» i gjeldende tredje ledd. Gjeldende § 22 andre ledd femte punktum, om at rettens administrator uten opphold skal forelegge saken for retten, foreslås tatt ut fordi det anses overflødig.

I andre ledd foreslås det at tvisteloven § 19-8 tredje og fjerde ledd skal gjelde tilsvarende så langt de passer.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 24.

9.1.4 *Tilleggskjennelse*

Det er behov for å lovfeste en adgang til å avsi tilleggskjennelse for de situasjonene hvor retten ikke tok stilling til ett eller flere tvistes spørsmål eller andre krav. Slike saker har i flere tilfeller vært gjenopptatt.

Det foreslås derfor å lovregulere Trygderettens adgang til å avsi tilleggskjennelse i lovens § 25, etter modell av tvisteloven § 19-9 om tilleggsavgjørelser.

Det fremgår av forslag til § 25 første ledd at tilleggskjennelse avsies når en av partene setter frem begjæring om det.

En begjæring om tilleggskjennelse må rette seg mot et rettsforhold som er reist i saken og som ikke er avgjort.

Det presiseres at ordningen med tilleggskjennelse ikke er ment som en hjemmel for å avkreve retten en tilleggsbegrunnelse for de tvistetemaer som alt er avgjort.

I likhet med ordningen med tilleggsavgjørelser i sivilprosessen foreslås det innført en tidsfrist for adgangen til å fremme begjæring om tilleggskjennelse. Etter tvisteloven § 19-9 må begjæring settes frem innen ankefristen. En frist på seks uker er en naturlig frist, tilsvarende fristen for anke til Trygderetten i trygderettsloven § 10. Søksmålsfristen i lovens § 23 fjerde ledd på seks måneder er for lang, da det anses som svært viktig for de berørte parter at det tas stilling til uavklarte spørsmål så raskt som mulig etter at den mangelfulle kjennelsen er avsagt. Tidsfristen fremgår av lovens § 25 første ledd første punktum.

Det foreslås at retten ved avsigelse av tilleggskjennelse skal følge den samme fremgangsmåte som ved tilleggsavgjørelser i tvisteloven § 19-9 første ledd andre punktum. Der vises det til bestemmelsen om retting av feil som fremgår av tvisteloven § 19-8 andre ledd andre og tredje punktum og tredje ledd, jf. lovforslaget § 25 første ledd andre punktum.

Tvistelovens ordning er at en begjæring om tilleggsavgjørelse stopper ankefristen. Dersom tilleggsavgjørelse blir avsagt, løper ny ankefrist. Den opprinnelige fristen fortsetter å løpe dersom tilleggsavgjørelse ikke blir avsagt. Det foreslås en tilsvarende ordning for forholdet til søksmålsfristen i trygdesaker tatt inn i trygderettsloven § 25 andre ledd.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 25.

10. Søksmål og gjenopptak

10.1 Søksmål

10.1.1 Departementets vurderinger og forslag

Det er ikke grunn til å foreta særlige endringer i bestemmelsene om søksmål. Det foreslås imidlertid at bestemmelsen i trygderettsloven § 1 nr. 3 overføres til § 26 som nytt andre ledd. Det foreslås også visse språklige og redaksjonelle endringer.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 26.

10.2 Gjenopptak

10.2.1 Departementets vurderinger og forslag

10.2.1.1 OM BEHOVET FOR LOVFESTING

Ordnings med gjenopptak bør lovfestes, og lovfestingen skjer i trygderettsloven kapittel 5, som nye §§ 27 og 28. Dette medfører at kapittel 5 vil omfatte både det ordinære rettsmiddelet søksmål og det ekstraordinære rettsmiddelet gjenopptak. Kapitteloverskriften foreslås endret fra «Søksmål» til «Søksmål og gjenopptak».

Lovfestingen bør kunne skje med utgangspunkt i de retningslinjene som har utviklet seg gjennom Trygderettens praksis, men det synes likevel å være behov for ganske vesentlige endringer.

Ordnings vil fortsatt avvike en del fra gjenåpning etter tvisteloven kapittel 31, selv om ulikhetene vil bli mindre enn etter den ordning som nå praktiseres. Blant annet av den grunn foreslås det at begrepsbruken bør være forskjellig, og det er naturlig fortsatt å anvende «gjenopptak» om ordningen etter trygderettsloven.

10.2.1.2 VIRKEOMRÅDET

Det foreslås at det kun er Trygderetten som skal kunne ta stilling til om en kjennelse skal gjenopptas eller ikke. Ankemotparten skal dermed ikke lenger gjøre vedtak om å omgjøre den aktuelle avgjørelsen i Trygderetten på basis av gjeldende kriterier for gjenopptak, herunder uforsvarlighetsstandarden med hensyn til rettsanvendelsen. Ankemotparten skal heller ikke kunne nekte gjenopptak, med ankeadgang til Trygderetten. Ankemotparten tillegges en rent innstillende funksjon i saker om gjenopptak. Det er imidlertid forutsatt at ankemotparten også

i den lovfestede ordningen vil kunne benytte seg av sin alminnelige adgang til å omgjøre sitt vedtak etter forvaltningsrettslige regler, jf. lovforslaget § 28 første ledd.

Forslagene om at ordningen med at den lovfestede gjenopptaksordningen forbeholdes Trygderettens egne avgjørelser, og at det kun er Trygderetten som skal treffe en avgjørelse etter de opptrukne kriterier, vil samlet sett skape klarere linjer med hensyn til vilkårene for henholdsvis gjenopptak av Trygderettens kjennelser og ny prøving av ankemotpartens/trygdeforvaltningens egne vedtak.

Arbeids- og velferdsetatens gjenopptakspraksis for egne vedtak etter de samme kriterier som gjelder for Trygderettens egne avgjørelser og med ankerett til Trygderetten, avskaffes ikke med lovforslaget. Dette er et eget rettsinstitutt som står på egne ben, regulert i rundskriv.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 27 første ledd.

10.2.1.3 GJENOPPTAKSGRUNNENE

Utgangspunktet for gjenopptaksinstituttet er at saken allerede har vært gjenstand for klage og anke til Trygderetten, og med mulighet for søksmål for lagmannsretten der retten har full prøvingsadgang over Trygderettens avgjørelse. Vilråene for å kunne kreve en sak gjenopptatt dreier seg om vilkår for å få det endelige vedtaket prøvd ytterligere en gang, etter at de ordinære lovfestede overprøvingmuligheter er uttømt.

Ut fra den grundige saksbehandlingen som skjer i Trygderetten, foreslås det at dagens praksis med en noe høyere terskel når det gjelder å få gjenopptatt en sak (uforsvarlig rettsanvendelse), videreføres i den lovfestede ordningen.

Det vises til at vilråene for å få en sak som er endelig avgjort av de alminnelige domstoler gjenåpnet etter tvisteloven §§ 31-3 og 31-4 (som svarer til Trygderettens gjenopptak), er meget snevre. En påstand om at dommen bygger på feil rettsanvendelse, gir ikke grunnlag for gjenåpning, og skal ikke engang vurderes av den domstol som skal ta stilling til gjenåpningsspørsmålet.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 27 andre ledd.

10.2.1.4 HVEM KAN SETTE FREM BEGJÆRING OM GJENOPPTAK

Det foreslås at ikke bare privat part i den opprinnelige ankesaken gis adgang til å kunne begjære gjenopptak, men også at motparten får den samme adgangen. Det gir en rasjonell mulighet for å få endret en feil avgjørelse i favør av (også) ankemotparten og bidrar dermed ytterligere til at Trygderetten treffer rettsriktige avgjørelser.

Det bemerkes at i saker hvor Trygderetten har omgjort vedtaket, men hvor det i ettertid viser seg at Trygderetten har lagt feil faktum til grunn, kan ikke ankemotparten i dag omgjøre med hjemmel i forvaltningsloven § 35 eller folketrygdloven § 21-6 om nytt vedtak på grunn av endrede forhold. Det er åpenbart et behov for å kunne rette opp i disse feilene uten å belaste domstolene og pådra bruker store utgifter og den belastningen en slik prosess er for bruker. Hensynet til bruker, domstolene og ankemotparten taler derfor for en adgang for sistnevnte til å begjære gjenopptak av Trygderettens kjennelse. Forslaget om at begjæring om gjenopptak kan settes frem av begge parter, er tatt inn som ny § 27 første ledd.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 27 første ledd.

10.2.1.5 BEGJÆRINGENS INNHOLD

Det stilles ingen spesifikke krav til innholdet av en begjæring om gjenopptak i dagens ordning. Det er naturlig at det innføres slike krav, og foreslår at de tas inn i ny § 27 fjerde ledd.

Det foreslås at det innføres krav til innhold etter de samme regler som gjelder for innholdet av en ankeerklæring, men likevel slik at det kreves presisert om begjæringen retter seg mot hele eller deler av kjennelsen, se til sammenligning tvisteloven § 31-7 andre ledd bokstav d. Dersom kravene til innhold ikke er oppfylt, skal begjæringen om gjenopptak avvises ved kjennelse, men retten har en viss plikt til å drive veiledning og avklare uklare punkter i et krav om gjenopptak.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 27 fjerde ledd.

10.2.1.6 TIDSRIST

En bestemt tidsfrist for begjæring om gjenopptak vil bidra til at det skapes mer ryddighet rundt ordningen. Det foreslås at fristen settes til seks måneder etter at parten ble kjent med det forhold som begjæringen bygger på. Det vises til at også søksmålsfristen etter trygderettsloven § 23 er seks måneder.

Det er ikke behov for noen absolutt frist, for eksempel en frist på ti år, slik tvisteloven § 31-6 andre ledd fastsetter. Hovedbegrunnelsen for dette er at en uriktig kjennelse av Trygderetten ikke bør bli stående, selv om kjennelsen er avsagt for lang tid tilbake.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 27 tredje ledd.

10.2.1.7 SAKSBEHANDLING OG AVGJØRELSE

Forslag til saksbehandlingsregler mv. er tatt inn i trygderettsloven som ny § 28.

Det foreslås at den ankende part skal sette frem begjæring om gjenopptak for ankemotparten, jf. § 28 første ledd. For ankemotparter som er ordinære forvaltningsorganer vil dette gi en mulighet for å vurdere om den ankende skal gis medhold i sitt underliggende krav, knyttet til forvaltningsrettslige omgjøringsregler. Når det gjelder ankemotparter som ikke er ordinære forvaltningsorganer, vil også disse kunne omgjøre sine tidligere avgjørelser, men da etter andre regler enn de forvaltningsrettslige.

Dersom ankemotpartens prøving etter forvaltningsrettslige regler/institusjonell praksis gir den ankende part medhold fullt ut, vil grunnlaget for begjæringen om gjenopptak falle bort. I motsatt fall går forslaget ut på at ankemotparten skal fremme sak for Trygderetten, jf. § 28 første ledd. Saksforberedelsen skal da skje etter de samme regler som gjelder ved forberedelse av ankesaker, så langt de passer, jf. lovens § 13. Dette følger av bestemmelsen i § 28 femte ledd.

Når ankemotparten selv begjærer gjenopptak, er det naturlig at begjæringen settes frem for Trygderetten, jf. § 28 andre ledd.

Det er viktig at hensynet til kontradiksjon ivaretas. Når begjæringen fremmes av den ankende part, vil dette hensynet i stor grad være ivaretatt ved at ankemotpartens saksforberedelse skal baseres på reglene i § 13. Er det ankemotparten som begjærer gjenopptak, foreslås det at det tas inn en uttrykkelig bestemmelse om at Trygderetten ikke kan avgjøre spørsmålet om gjenopptak før den ankende part har fått anledning til å uttale seg, jf. lovforslagets § 28 andre ledd.

Trygderetten vil kunne avvise en begjæring om gjenopptak dersom en prosessforutsetning ikke er oppfylt. Dersom det ikke er grunnlag for å avvise begjæringen, vil resultatet enten bli at begjæringen ikke tas til følge eller at saken gjenopptas. Det foreslås at dette lovfestes i § 28 tredje ledd.

Gjenopptas saken, helt eller delvis, vil det neste leddet i saksbehandlingen være å realitetsbehandle saken. Man må se det slik at integrert i begjæringen om gjenopptak ligger et krav om ny realitetsavgjørelse.

I disse tilfellene vil man således få en toleddet behandling. Ved realitetsbehandlingen vil retten som utgangspunkt ha den samme kompetansen som når retten tar stilling til tvistes spørsmålet i en konkret ankesak. Det sentrale er at retten kan avsi (ny) kjennelse som setter den tidligere kjennelsen til side – så langt endringen rekker – og gi parten medhold i den opprinnelige påstanden.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 28.

11. Utgifter ved saksbehandlingen

11.1 Departementets vurderinger og forslag

11.1.1 Sakskostnader – presisering av hvilke kostnader som dekkes m.m.

Det foreslås at betegnelsen «sakskostnader» også benyttes i trygderettsloven som i tvisteloven og forvaltningsloven.

Den økende bruk av advokater/rettshjelpere har medført at Trygderetten oftere må ta stilling til dekning av sakskostnader etter trygderettsloven § 25.

Det foreslås at det presiseres i § 29 at Trygderetten skal kunne bestemme at kostnadsdekningen også skal omfatte utgiftene den ankende part har hatt i forbindelse med forutgående klagebehandling.

Det foreslås å opprettholde gjeldende ordning slik at alle kjennelser i Trygderetten som resulterer i oppheving og hjemvisning, skal anses å være til gunst for den ankende part, med omkostningsansvar for ankemotparten som konsekvens (med mindre kostnadene ikke var å anse som «nødvendige»).

Det vises til at arbeids- og velferdsetaten har bygd på en annen løsning ved tolkningen av forvaltningsloven § 36, slik at det bare helt unntaksvis gis dekning av sakskostnader når arbeids- og velferdsetaten opphever og hjemviser i klageomgangen. Det kan synes noe uheldig at den lille forskjellen i ordlyden i trygderettsloven § 25 og forvaltningsloven § 36 skulle gi grunnlag for den ulike praksisen i Trygderetten og i arbeids- og velferdsetaten ved klagebehandling.

Det skal ned settes et offentlig utvalg til å revidere forvaltningsloven, og i mandatet er det nevnt særskilt at sakskostnadsreglene i forvaltningsloven § 36 skal vurderes. Utvalgets utredning avventes før forholdet mellom trygderettsloven og forvaltningsloven på dette punkt vurderes nærmere.

Det er rent unntaksvis at den ankende part pålegges sakskostnader i forbindelse med ankesaken. Det er likevel riktig at Trygderetten har adgang til dette i særlige tilfeller. Når denne adgangen nyttes, er det også hensiktsmessig at kostnadene kan inndrives på en enkel måte. Det foreslås derfor en bestemmelse i § 25 andre ledd, etter mønster av forvaltningsloven § 36 tredje ledd sjette punktum, om at sakskostnader som den ankende part pålegges, kan inndrives etter reglene for dommer.

Det er ikke hensiktsmessig at alle forhold knyttet til spørsmålet om sakskostnader reguleres i en egen paragraf.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 29.

11.1.2 Gebyr

Spørsmålet om innføring av et ankegebyr for å begrense saksinngangen til Trygderetten har vært vurdert flere ganger.

I dagens situasjon er det ikke aktuelt å innføre ankegebyr. Det vises ellers til at etter rettsgebyrloven (lov 17. desember 1982 nr. 86) § 10 nr. 9 skal det ikke betales gebyr når en privat part går til sak «mot Arbeids- og velferdsdirektoratet eller ellers i henhold til pensjons- og trygdlovgivningen».

Det foreslås at trygderettsloven nåværende § 26 andre ledd oppheves. I dag dekkes ikke statens utgifter til Trygderetten mot refusjon fra de trygde- og pensjonsordninger som omfattes av ankeordningen. Bestemmelsen om gebyr er tatt inn som § 30 i lovforslaget.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 30.

12. Andre forhold – meldinger til partene, taushetsplikt mv.

12.1 Departementets vurderinger og forslag

Det er hensiktsmessig å forenkle Trygderettens rutiner ved slike meldinger. Det er unødvendig med så utstrakt bruk av rekommandert sending. Det sentrale er at underretning om rettens kjennelse til den ankende part sendes rekommandert. Ankemotparten er en profesjonell part og har ikke tilsvarende behov for å få slike meldinger tilsendt ved rekommandert brev.

I samsvar med Trygderettens praksis bør det fremgå av § 31 første ledd at beslutninger som hever en sak som bortfaller uten realitetsavgjørelse, også sendes rekommandert til den ankende part.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 31.

12.1.1 Innkalling av parter, vitner og sakkyndige til rettsmøte

Når ordningen med legmedlemmer bortfaller, er det hensiktsmessig at reglene om innkalling av vitner og sakkyndige samles i § 29, og at § 28 oppheves. Det kan være hensiktsmessig å ta inn en bestemmelse om innkalling av partene.

Trygderettsloven § 32 vil da omhandle innkalling av parter, vitner og sakkyndige til rettsmøte ved muntlig saksbehandling.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 32.

12.1.2 Godtgjøring til vitner og sakkyndige

Någjeldende første ledd i trygderettsloven § 30 er ikke lenger aktuell.

Bestemmelsen for øvrig gjelder godtgjørelser for vitner og sakkyndige som innkalles av retten. Godtgjørelse gis etter samme regler og satser som er fastsatt for vitne og sakkyndig i alminnelige sivile saker.

Det er tilstrekkelig med en henvisning til bestemmelsene i vitnegodtgjøringsloven. Denne loven har også regler om reise- og kostgodtgjørelse. Det er der-

for unødvendig å ha bestemmelser om dette i trygderettsloven.

Det vises til lovforslaget, trygderettsloven § 33.

13. Anvendelsen av visse saksbehandlingsregler i trygderettsloven ved klagebehandling av saker etter folketrygdloven

13.1 Departementets vurdering og forslag

13.1.1 Trygderettsloven § 10 fjerde ledd om oppreisning for oversittelse av ankefrist og om avvísning

13.1.1.1 OPPREISNING

Tidligere praktiserte Trygderetten bestemmelsen slik at det kunne tas hensyn til sakens betydning for den ankende part, eller i hvilken utstrekning vedkommende ville ha utsikt til å vinne frem ved en realitetsbehandling i vurderingen av om en for sent fremsatt anke skulle behandles.

Over de senere år har Trygderetten imidlertid foretatt en innstramming av sin praksis. Praksis i Trygderetten er nå slik at kravet til særlig grunn bare går på selve årsaken til forsinkelsen. Ordningen er en annen etter forvaltningsloven § 31, som åpner for at man blant annet kan skjele til sakens realiteter ved vurderingen av om klagen skal tas under behandling.

Henvisningen i folketrygdloven § 21-12 tredje ledd til trygderettsloven § 10 vil forutsetningsvis medføre at det som utgangspunkt skal gjelde de samme regler under klagebehandling i arbeids- og velferdsetaten/HELFO som i ankeomgangen for Trygderetten. Med den tidligere liberale håndheving av ankefristen var det ikke noen stor grunn til å problematisere hvorvidt bestemmelsene i trygderettsloven § 10 skulle praktiseres forskjellig i ankeomgangen og klageomgangen. Med den nevnte innstrammingen av praksis i anketilfellene er dette spørsmålet blitt mer aktuelt.

Det kan anføres prinsipielle argumenter for at fristspørsmålet bør håndteres forskjellig ved anke og klage. Anke til Trygderetten har nært slektskap med anke og andre prosessuelle handlinger for de alminnelige domstoler. Mye taler da for at ankefristen praktiseres etter de samme strenge prinsipper som ved domstolene. Når en sak kommer for Trygderetten, har realiteten i saken vært vurdert minst to ganger, og dette tilsier en strengere håndtering av fristspørsmål. Klage over et vedtak etter folketrygdloven er en typisk forvaltningsklage, hvilket taler for at de generelle prinsippene for behandling av klager som følger av forvaltningsloven, bør gjelde i klagesakene. Det er imidlertid en lite heldig løsning at en regel i

trygderettsloven skal gis forskjellig innhold (praktiseres forskjellig), alt etter som det gjelder klagebehandling eller en anke til Trygderetten. Dette taler for at forvaltningsloven § 31, som åpner for en lempeligere håndtering av klagefristen, formelt gis anvendelse i klagesaker etter folketrygdloven.

Et annet forhold som tilsier en overgang til forvaltningsloven, er følgende:

Etter dagens ordning kan både Trygderetten og ankemotparten gi oppreisning for fristoversittelse ved anke til trygderetten, jf. trygderettsloven § 10 fjerde ledd. Dersom ankemotparten har sett bort fra oversittelsen, er Trygderetten bundet av dette, jf. Innst. O. nr. 45 (1993–94).

Henvisningen til trygderettsloven § 10 i folketrygdloven § 21-12 tredje ledd vil forutsetningsvis innebære at underinstansen (klagemotparten) på samme måte kan gi oppreisning i klagesak, og at klageinstansen ikke kan overprøve underinstansens oppreisningsvedtak.

Det foreslås i proposisjonen at oppreisning i ankeomgangen bare skal kunne gis av Trygderetten. Det vil best sikre en forutsigbar og enhetlig praksis på dette området, særlig etter at ankefristen er innskjerpet i Trygderetten. Det vises også der til at forslaget harmonerer godt med den ordningen som eksisterer ved de alminnelige domstoler, se tvisteloven § 29-10 hvoretter avgjørelse om å behandle en sak ved oversittelse av ankefristen tilligger ankeinstansen.

Uten særskilt regulering for klagesaker vil konsekvensen av den foreslåtte endringen være at det kun er klageinstansen som kan gi oppreisning for oversittelse av klagefristen. Da begrunnelsen for endringen i ankesaker ikke kan gjøres gjeldende for klagesaker, må dette vurderes på fritt grunnlag. Etter forvaltningsloven er underinstansen gitt myndighet til å treffe avgjørelse om å behandle en klage der klagefristen er oversittet, se forvaltningsloven § 33 andre ledd tredje punktum, jf. § 31. Det er da nærliggende å gi forvaltningsloven anvendelse i klagesaker etter folketrygdloven. Dette vil også harmonere med forslaget om at underinstansen skal ha myndighet også til å avvise en klage som kommer inn etter fristen.

En overgang til forvaltningsloven vil medføre den forskjell fra i dag at klageinstansen i saker etter folketrygdloven ikke lenger vil være bundet av underinstansens oppreisningsvedtak, jf. forvaltningsloven § 34 første ledd, hvoretter klageinstansen forutsettes å foreta en selvstendig vurdering av spørsmålet. Det er noen grunner til at dette også ikke bør gjelde i trygdeklager.

Det foreslås at forvaltningslovens bestemmelser om oppreisning for oversittet klagefrist skal gjøres gjeldende for saker etter folketrygdloven.

13.1.1.2 AVVISNING

Trygderettsloven § 10 tar ikke uttrykkelig standpunkt til hvem som kan avvise saken hvis ankefristen er oversittet (og oppreisning ikke gis). Etter fast praksis i Trygderetten fatter ikke ankemotparten vedtak om avvisning, men legger kun ned påstand om dette overfor Trygderetten, som enten avviser eller aksepterer en for sent innkommet anke og realitetsbehandler saken. Også i saker for de ordinære domstoler er ordningen den det er at ankeinstansen som avgjør om en anke skal avvises, jf. tvisteloven § 29-10 første ledd.

Dersom ankefristen er oversittet, er det praksis for at realiteten i saken som hovedregel skal behandles i ankemotpartens oversendelsesbrev. I slike tilfeller nedlegges prinsipielt påstand om at anken avvises, subsidiært at vedtaket stadfestes/omgjøres. Unntaket er hvis ankemotparten anser det som åpenbart at det ikke er grunn til å se bort fra fristoversittelsen, da er det tilstrekkelig å behandle kun dette spørsmålet i oversendelsesbrevet. Hvis Trygderetten likevel skulle komme til at det skal ses bort fra fristoversittelsen, vil saken bli hjemvist til realitetsbehandling.

Ved klagesaksbehandling i trygdesaker følges samme saksgang i saker som før Nav-reformen sorterte under trygdeetaten, slik at underinstansen påstår avvisning overfor klageinstansen, som avgjør spørsmålet. Avvisningsvedtaket kan ankes inn for Trygderetten, jf. folketrygdloven § 21-12 og trygderettsloven § 1.

Etter forvaltningsloven tilligger det underinstansen å avvise en klagesak på grunn av oversittet klagefrist, se forvaltningsloven § 33 andre ledd.

Saker om ytelser etter folketrygdloven kapittel 4 (dagpenger under arbeidsløshet) og kapittel 11 (den gang ytelser under yrkesrettet attføring), ble før Nav-reformen behandlet etter forvaltningslovens regler. Dette skyldtes at tidligere folketrygdloven § 21-12 A (Klage og anke i trygdesaker - Aetat) ikke hadde en tilsvarende henvisning til trygderettsloven. Til tross for en lovendring 16. juni 2006 nr. 20 hvor § 21-12A ble opphevet, slik at henvisningen i folketrygdloven § 21-12 tredje ledd til trygderettsloven ble gjort gjeldende for alle sakstyper i arbeids- og velferdsetaten, jf. Ot.prp. nr. 47 (2005–2006) arbeids- og velferdsforvaltningsloven under merknadene til § 21-12, er departementet gjort kjent med at det fortsatt er praksis for å anvende forvaltningslovens regler for ytelser etter folketrygdloven kapittel 4 og 11, slik at underinstansen gjør vedtak om avvisning.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har opplyst at mange saksbehandlere i etaten mener regelverk og praksis er uoversiktlig og foreslår at loven endres slik at forvaltningslovens regler skal gjelde i alle saker om ytelser etter folketrygdloven, noe som vil sikre lik praksis i klagesakene. Direktoratet viser til at et

avvisningsvedtak fra underinstansen vil være lettere for brukeren å forstå enn en påstand om avvisning og etterfølgende avvisningsvedtak fra klageinstansen. Det vises videre til at vedtaket kan påklages. En lik praksis for alle ytelsene vil etter direktoratets oppfatning innebære forenkling, ressursbesparelse og et for brukeren mer forståelig system.

Forvaltningsloven bør legges til grunn i saker om avvisning i klageomgangen, for så vidt gjelder hvem som skal ha myndighet til å avvise i første instans. Dagens ordning, hvoretter underinstansen i mange saker – i tråd med praksis i ankeomgangen for Trygderetten – påstår avvisning overfor klageinstansen og har en subsidiær behandling av det materielle, synes unødvendig ressurskrevende og lite brukervennlig. Det synes hensiktsmessig at samme instans som har myndighet til å akseptere en for sent innkommet klage, også kan avvise den. Avvisningsvedtaket kan eventuelt påklages, jf. folketrygdloven § 21-12 første ledd.

Det foreslås at forvaltningslovens regler om underinstansens kompetanse/plikt til å avvise en klage fremsatt etter fristen (med mindre det gis oppreisning) gjøres gjeldende i klagesaker etter folketrygdloven.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har lagt til grunn at videre ankerett til Trygderetten over avvisningsvedtak avskjæres under henvisning til forvaltningsloven § 28 tredje ledd hvoretter klageinstansens avvisningsvedtak er endelig der underinstansen har avvist saken i første omgang. Departementet er ikke enig i denne lovtolkningen. En videre ankerett vil følge av folketrygdloven § 21-12 første ledd (som er en særbestemmelse i forhold til forvaltningsloven, jf. folketrygdloven § 21-1) og trygderettsloven § 1. Dette er også lagt til grunn av Trygderetten (og ankemotparten) i flere saker, jf. for eksempel TRR-2008-1972 (yrkesrettet attføring), TRR-2009-119 (yrkesrettet attføring), TRR-2010-1440 (dagpenger) og TRR-20011-2073 (dagpenger). Det vurderes slik at den ekstra rettssikkerhetsgarantien som gjelder i retten til å bringe vedtak i trygdesaker som har vært klagebehandlet inn for Trygderetten, fortsatt bør gjelde også for vedtak om å avvise en klage.

For å avskjære enhver tvil om videre ankerett for avvisningsavgjørelser, foreslås at dette presiseres i loven.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 21-12 første ledd tredje punktum.

13.1.2 Anvendelse av trygderettsloven § 10 første til tredje ledd, § 11 andre, tredje og fjerde ledd, § 13 første ledd første og andre punktum og § 14 i klagesak

I forbindelse med at det foreslås at forvaltningslovens regler om oppreisning og avvisning ved over-

sittelse av klagefrist skal gjelde ved klagebehandlingen i arbeids- og velferdsetaten og HELFO, er det naturlig å vurdere de øvrige bestemmelsene i trygderettsloven som er gitt tilsvarende anvendelse under klagebehandlingen.

Begrunnelsene fra Ot.prp. nr. 25 (1992–1993), jf. Ot.prp. nr. 29 (1995–1996)) for å anvende trygderettslovens bestemmelser er uten relevans, da klagefristen på seks uker står på egne ben og er bestemt i folketrygdloven § 21-12 femte ledd, og arbeids- og velferdsetatens adgang til omgjøring av vedtak uavhengig av forvaltningslovens frister følger av folketrygdloven § 21-11.

Det er i utgangspunktet lite praktisk at klagebehandlingen i saker etter folketrygdloven reguleres av to regelverk. Usikkerhet om regelverket når det gjelder spørsmålet om kompetanse til å avvise en sak vitner også om dette.

Arbeids- og velferdsdirektoratet finner det uproblematisk å fjerne de aktuelle henvisningene og viser til at forvaltningsloven §§ 32, 33 og 42 har bestemmelser som er tilnærmet identiske med bestemmelsene i trygderettsloven §§ 11, 13 og 14, og at forvaltningslovens regler gir brukerne tilstrekkelig rettsikkerhet.

Det foreslås at de nevnte bestemmelsene i forvaltningsloven gis anvendelse i klagesaker etter folketrygdloven.

Departementet vil i forlengelsen av dette gå nærmere inn på de enkelte bestemmelsene i trygderettsloven som i dag er gitt anvendelse, med sikte på å peke på eventuelle ulikheter i regelverkene og mulige konsekvenser for saksbehandlingen i etatene.

Trygderettsloven § 10 første til tredje ledd har bestemmelser om henholdsvis seks ukers ankefrist, avbrytelse av ankefristen ved krav om begrunnelse for vedtaket, samt forlengelse av ankefristen etter beslutning av trygderetten eller ankemotparten.

Folketrygdloven § 21-12 femte ledd slår som nevnt fast en klagefrist på seks uker for alle saker etter folketrygdloven. Henvisningen til § 10 første ledd er derfor overflødig. Bestemmelsens andre ledd om avbrytelse av ankefrist er identisk med forvaltningsloven § 29 tredje ledd, og § 10 tredje ledd om forlengelse av ankefristen er innholdsmessig identisk med forvaltningsloven § 29 fjerde ledd. En overgang til forvaltningslovens bestemmelser vil således ikke medføre faktiske endringer. Henvisningen til trygderettsloven § 10 kan etter dette tas ut i sin helhet.

Trygderettsloven § 11 andre, tredje og fjerde ledd om ankens form og innhold er tilnærmet identisk med forvaltningsloven § 32. En overgang til forvaltningsloven vil dermed ikke ha særlige konsekvenser, verken for brukerne eller etatene.

Det er imidlertid ett unntak fra dette. Etter trygderettsloven § 11 kan den ankende part velge om

anken skal settes frem skriftlig eller muntlig. Ved muntlig anke skal mottaker sørge for å sette opp anken skriftlig og underskrive den sammen med den ankende part.

Etter forvaltningsloven § 32 første ledd bokstav a kan muntlig klage kun fremsettes dersom dette «er tillatt».

Ved kun å fjerne henvisningen til trygderettsloven i folketrygdloven § 21-12 ville valgmuligheten i klagesaker etter folketrygdloven falle bort. Det er imidlertid gode grunner som taler for å videreføre adgangen til også å kunne fremsette klagen muntlig, særlig av hensyn til ressursvake grupper.

Det foreslås derfor at det i folketrygdloven § 21-12 slås fast at en klage kan settes frem skriftlig eller muntlig. Det vil da følge av forvaltningsloven § 32, jf. folketrygdloven § 21-1, at den som mottar en muntlig klage skal sette den opp skriftlig.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 21-12 tredje ledd første punktum.

Det er ingen grunn til å beholde det eksplisitte pålegget om at den som skal sette opp en muntlig klage skriftlig, skal underskrive den sammen med den ankende part, da dette likevel antas å følge av god forvaltningsskikk.

Trygderettsloven § 13 første ledd bestemmer at ankemotparten skal ta det påankede vedtak opp til ny prøving. Saken skal med andre ord vurderes på nytt med de opplysninger som foreligger på dette tidspunkt. Prøvingen kan føre til at vedtaket blir omgjort eller opphevet og sendt underinstansen for ny behandling. I kapittel 11.2.4 i proposisjonen vurderes bestemmelsen om ny prøving hos ankemotparten i ankesaker for Trygderetten, og ordningen foreslås videreført.

Gjennom henvisningen i folketrygdloven § 21-12 tredje ledd er regelen om ny prøving gitt anvendelse i klagesaker etter folketrygdloven. I klagesaker etter forvaltningsloven er underinstansen ikke forpliktet til å ta realiteten opp til ny overveielse, men den har adgang til det, jf. forvaltningsloven § 33. Etter det departementet kjenner til, tar underinstansen i praksis alltid realiteten opp til ny prøving også i klagesaker etter folketrygdloven som ikke kan påankes (videre) til Trygderetten, og som dermed reguleres av forvaltningslovens regler, jf. folketrygdloven § 21-12 fjerde ledd. Det gjelder vedtak etter folketrygdloven som eksplisitt er unntatt fra anke til Trygderetten ved forskrift 15. april 1997, fastsatt i medhold av folketrygdloven § 21-12 fjerde ledd, blant annet vedtak om bidrag til spesielle formål etter folketrygdloven § 5-22, vedtak om tap av retten til å praktisere for trygdens regning etter § 25-6 og vedtak om utelukkelse fra å utstede legerklæring etter § 25-7. Også i klagesaker utenfor folketrygdloven som

behandles i Arbeids- og velferdsetaten er det praksis for at klagemotparten vurderer realiteten på nytt.

Også i Arbeids- og velferdsdirektoratets rundskriv til forvaltningsloven legges det opp til at den instansen som har fattet det påklagde vedtaket, skal vurdere hvorvidt det er grunn til å endre eller oppheve sitt tidligere vedtak før saken sendes klageinstansen. Det må dermed antas at en fjerning av koblingen til trygderettsloven ikke vil ha nevneverdige konsekvenser for klagesaksbehandlingen. Det foreslås etter dette at henvisningen til trygderettsloven § 13 utgår.

Etter trygderettsloven § 14 første ledd har en anke i utgangspunktet ikke oppsettende (utsettende) virkning. Det betyr at det påankede vedtaket kan iverksettes eller gjennomføres til tross for at det er anket, og saken ikke endelig avgjort. Når «særlige grunner» taler for det, kan Trygderetten eller ankemotparten bestemme at gjennomføringen av det påankede vedtak helt eller delvis skal utsettes til anken er avgjort, jf. § 14 andre ledd. Det kan settes vilkår for utsettingen. Dersom ankemotparten gir anken oppsettende virkning, skal Trygderetten legge dette til grunn uten å foreta en egen vurdering av spørsmålet, jf. Innst. O. nr. 45 (1993–94).

Som det fremgår i kapittel 11.7.4 i proposisjonen foreslås det at utgangspunktet fortsatt skal være at en anke til Trygderetten ikke har oppsettende virkning. Det foreslås også å videreføre adgangen til å beslutte utsatt iverksetting ved anke, og at også ankemotparten fortsatt gis hjemmel til dette. Det foreslås derfor at begrepet oppsettende virkning erstattes med «utsettelse av iverksettingen», i tråd med forvaltningslovens begrepsbruk.

Trygderettsloven § 14 kommer som nevnt til anvendelse ved klagebehandlingen i arbeids- og velferdsetaten og HELFO, jf. folketrygdloven § 21-12 tredje ledd tredje punktum. Bestemmelsen praktiseres strengt, slik at det kun er i helt spesielle tilfeller et vedtak gis oppsettende virkning.

I praksis er det et moment for unntak i saker hvor det hersker betydelig tvil om utfallet av klage- eller ankebehandlingen.

Forvaltningsloven § 42 forutsetter på samme måte som trygderettsloven § 14 at vedtak kan iverksettes straks det er truffet, men underinstansen, klageinstans eller annet overordnet organ «kan beslutte at vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort». Avgjørelsen er altså i prinsippet underlagt forvaltningens frie skjønn (det oppstilles ikke et vilkår om «særlige grunner» som i trygderettsloven § 14), men den hindrer på den annen side ikke at den strenge praksis som er etablert i tilbakekrevingsaker etter folketrygdloven opprettholdes.

Det må etter dette antas at det ikke vil ha faktiske konsekvenser for vurderingen av om en klage skal gis oppsettende virkning å gi forvaltningslovens bestemmelser om utsatt iverksetting anvendelse i trygdesaker, for så vidt gjelder vurderingen av spørsmålet om oppreisning skal gis. Det blir imidlertid den endring at klageinstansen ikke lenger vil være bundet av at underinstansen har gitt oppsettende virkning, klageinstansen kan med andre ord bestemme at vedtaket skal iverksettes straks.

Det bemerkes at et kan-skjønn gir foranledning til å gi retningslinjer for praktiseringen av regelen, slik det er gjort på arbeids- og velferdsetatens område. Forvaltningsloven § 42 legger på den annen side ingen hindringer for å eventuelt revurdere retningslinjene for praktisering. Det foreslås derfor at henvisningen til trygderettsloven § 14 utgår.

I samsvar med foranstående foreslås det at folketrygdloven § 21-12 tredje ledd tredje punktum oppheves.

Det vises til lovforslaget, oppheving av folketrygdloven § 21-12 tredje ledd tredje punktum.

14. Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovendringene vil i særlig grad berøre Trygderetten.

Samlet sett vil forslagene ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av vesentlig betydning for Trygderettens virksomhet. Det samme gjelder for ankemotpartene. Konsekvensene for domstolene vil bli ubetydelige. For de ankende parter vil Trygderetten fortsatt representere et markant lavterskeltilbud.

15. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rigmor Aasrud, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal og Lise Christoffersen, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til Prop. 139 L (2014–2015) om endringer i lov om anke til Trygderetten (lovrevisjon).

Komiteen understreker at Trygderetten fortsatt skal være et uavhengig, domstolslignende forvaltningsorgan som skal treffe avgjørelser om enkeltper-

soners rettigheter og plikter etter folketrygdloven og en rekke andre pensjons- og trygdelover.

Komiteen viser til at et hovedformål med revisjon av trygderettsloven er å modernisere og tilpasse loven til dagens behov.

Komiteen merker seg at de endringer som foreslås i hovedsak er knyttet til saksbehandlingsreglene og at det ikke foreslås endringer i forhold til Trygderettens virkeområde. Søksmålsadgangen opprettholdes i det alt vesentlige som nå.

Komiteen merker seg at endringer foreslås gjennom innføring av formålsparagraf, avvikling av ordningen med legmedlemmer, at retten settes med fem medlemmer i stedet for syv i prinsipsaker, innføring av regler om tilleggskjennelse, utvidede regler om utforming mv. av kjennelser, lovfesting av rettsmedlemmenes uavhengighet, lovfesting av tilfældighetsprinsippet, lovfesting av ordningen med gjenopptak av trygderettens kjennelser, og at reise- og oppholdsutgifter ved muntlige rettsmøter dekkes.

Komiteen merker seg at det også foreslås endringer av mer redaksjonell karakter, herunder forbedring av lovens systematikk og modernisering av lovteksten.

Komiteen viser til at i rettspleien har innslaget av legmenn vært ansett som et viktig prinsipielt element. Debatten har imidlertid særlig knyttet seg til legmannsdeltakelsen i straffesaker. Komiteen merker seg at i sivile saker er legmannsdeltakelse, med unntak av visse spesielle sakstyper, nå et særsyn. Komiteen viser til at det i trygdesaker brukes så godt som aldri. Siden 90-tallet har legmenn vært nytet i én sak. Det har heller ikke vært etterspurt fra partenes side.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det må være et mål for Trygderetten å få ned saksbehandlingstiden. En for lang saksbehandlingstid er uheldig først og fremst for den private parten, som venter på en avgjørelse som ofte er av stor økonomisk betydning. Rettssikkerhet i Trygderetten dreier seg om å ha en faglig god kompetanse til å avgjøre de sakene som skal behandles der. Trygderetten innehar i dag god kompetanse gjennom de atføringsskyndige og medisinskkyndige rettsmedlemmene. Trygderetten har derfor svært sjelden blitt satt med legmedlemmer, og sist det skjedde var i 2002. Trygderetten er ingen domstol, og er i motsetning til i straffesaker for domstolene ikke bygget opp rundt tanken på at en skal dømmes av likemenn. Trygderettens oppgave er å være en uavhengig instans som sørger for en betryggende og tillitsskapende saksbehandling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at innslaget av legmedlemmer er ansett som et viktig prinsipielt element i rettspleien. I proposisjonen vises det til at legmedlemsordningen i Trygderetten kan sammenlignes med legdommerordningen ved tingrettene og lagmannsrettene. Det vises videre i proposisjonen til at bakgrunnen for opprettelsen av en særskilt legmedlemsordning primært var det skjønsmessige elementet ved saker som Trygderetten skal behandle. Begrunnelsen for regjeringens forslag om å avvikle ordningen, er at bruk av legmedlemmer vil kunne forlenge saksbehandlingen og være ressurskrevende både økonomisk og administrativt. Disse medlemmer savner en mer prinsipiell begrunnelse for forslaget, særlig siden ordningen, ifølge proposisjonen, benyttes svært sjelden. Blant annet savnes en vurdering av om det finnes saker der legmedlemsskjønnet og legmedlemsordningen forsvarer sin plass. Disse medlemmer går derfor inn for at muligheten for å oppnevne legmedlemmer beholdes som i dag.

Disse medlemmer presiserer at § 3 første til sjuende ledd og § 7 første og andre ledd blir som foreslått i Prop. 139 L (2014–2015).

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Lov av 16. desember 1966 nr. 9 om anke til trygderetten (trygderettsloven)

§ 3 åttende og nytt niende ledd skal lyde:

(8) Kongen oppnevner for fire år om gangen et utvalg av legmedlemmer. Om lag halvparten av medlemmene skal ha særlig kyndighet i de saksforhold Trygderetten får til behandling. De som oppnevnes, skal være pliktige til å gjøre tjeneste som medlemmer av Trygderetten. Valgbare er menn og kvinner som har fylt 18 år, og som er vederheftige og valgbare ved kommunale valg. Domstolloven § 74 første ledd og § 100 får tilsvarende anvendelse.

(9) Et rettsmedlem er uavhengig i sin behandling av ankesaker og saker om gjenopptak. Rettsmedlemmene skal utøve sin virksomhet på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt.

§ 6 skal lyde:

Trygderettens leder kan gi nærmere regler om saksforberedelse og om rettens sammensetning i den enkelte sak, og kan gi faste medlemmer av Trygderetten myndighet til å trekke ut eller oppnevne legmedlemmer.

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Når saken reiser vanskelige retts- eller bevis-spørsmål og skal settes med tre medlemmer, kan inn-til to medlemmer være legmedlemmer med særlig kyndighet i saksforholdene.

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

I de tilfellene hvor det må antas at rettens avgjørelse kan bli bestemmende for praksis på et saksområde, kan retten settes med fem medlemmer. To medlemmer hentes fra legmedlemsutvalget. Når det er bestemt at en sak skal settes med fem medlemmer, skal partene straks underrettes om dette. Spørsmål om å sette retten med fem medlemmer, avgjøres av Trygderettens leder.

§ 7 femte ledd skal lyde:

Et juridisk kyndig medlem skal være rettens administrator. Midlertidig ansatte medlemmer og rettsfullmektiger kan være administratorer, med unntak for tilfellene nevnt i fjerde ledd. Spørsmål om å sette retten med to eller tre medlemmer avgjøres av rettens administrator, med unntak for tilfellene nevnt i andre ledd bokstav d.

§ 7 sjette ledd skal lyde:

Administrator og de øvrige medlemmene av retten, med unntak av eventuelle legmedlemmer, oppnevnes tilfeldig, med mindre saklige grunner tilsier at dette må fravikes. I saker der legmedlemmer oppnevnes, tas medlemmer fra legmannsutvalget ut ved oppnevning når det skal utpekes legmedlemmer med særlig kyndighet i saksforholdene. Dersom et legmedlem er ugild eller har forfall, skal det trekkes ut eller oppnevnes et annet medlem i vedkommendes sted. For øvrig tas medlemmer ut ved loddtrekning. Trygderettens leder kan bestemme at de samme legmennene skal gjøre tjeneste i flere saker.

§ 32 skal lyde:

Innkalling av legmedlemmer, parter, vitner og sakkyndige

(1) Trygderetten innkaller legmedlemmer på den måten som retten finner hensiktsmessig.

(2) Trygderetten innkaller parter, vitner og sakkyndige til rettsmøte, om nødvendig ved forkynning.

(3) Reglene i domstolloven om forkynning gjelder så langt de passer.

§ 33 skal lyde:

Godtgjørelse til legmedlemmer, vitner og sakkyndige

Til legmedlemmer som har gjort tjeneste i retten, ytes godtgjørelse etter regler og satser som fastsettes av Kongen.

Vitner og sakkyndige har krav på godtgjørelse etter reglene i lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v.»

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen ytterligere merknader.

16. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Lov av 16. desember 1966 nr. 9 om anke til trygderetten (trygderettsloven)

§ 3 åttende og nytt niende ledd skal lyde:

(8) Kongen oppnevner for fire år om gangen et utvalg av legmedlemmer. Om lag halvparten av medlemmene skal ha særlig kyndighet i de saksforhold Trygderetten får til behandling. De som oppnevnes, skal være pliktige til å gjøre tjeneste som medlemmer av Trygderetten. Valgbare er menn og kvinner som har fylt 18 år, og som er vederheftige og valgbare ved kommunale valg. Domstolloven § 74 første ledd og § 100 får tilsvarende anvendelse.

(9) Et rettsmedlem er uavhengig i sin behandling av ankesaker og saker om gjenopptak. Rettsmedlemmene skal utøve sin virksomhet på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt.

§ 6 skal lyde:

Trygderettens leder kan gi nærmere regler om saksforberedelse og om rettens sammensetning i den enkelte sak, og kan gi faste medlemmer av Trygderetten myndighet til å trekke ut eller oppnevne legmedlemmer.

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Når saken reiser vanskelige retts- eller bevis-spørsmål og skal settes med tre medlemmer, kan inn-til to medlemmer være legmedlemmer med særlig kyndighet i saksforholdene.

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

I de tilfellene hvor det må antas at rettens avgjørelse kan bli bestemmende for praksis på et saksområde, kan retten settes med fem medlemmer. To medlemmer hentes fra legmedlemsutvalget. Når det er bestemt at en sak skal settes med fem medlemmer, skal partene straks underrettes om dette. Spørsmål om å sette retten med fem medlemmer, avgjøres av Trygderettens leder.

§ 7 femte ledd skal lyde:

Et juridisk kyndig medlem skal være rettens administrator. Midlertidig ansatte medlemmer og rettsfullmektiger kan være administratorer, med unntak for tilfellene nevnt i fjerde ledd. Spørsmål om å sette retten med to eller tre medlemmer avgjøres av rettens administrator, med unntak for tilfellene nevnt i andre ledd bokstav d.

§ 7 sjetten ledd skal lyde:

Administrator og de øvrige medlemmene av retten, med unntak av eventuelle legmedlemmer, oppnevnes tilfeldig, med mindre saklige grunner tilsier at dette må fravikes. I saker der legmedlemmer oppnevnes, tas medlemmer fra legmannsutvalget ut ved oppnevning når det skal utpekes legmedlemmer med særlig kyndighet i saksforholdene. Dersom et legmedlem er ugild eller har forfall, skal det trekkes ut eller oppnevnes et annet medlem i vedkommendes sted. For øvrig tas medlemmer ut ved loddtrekning. Trygderettens leder kan bestemme at de samme legmennene skal gjøre tjeneste i flere saker.

§ 32 skal lyde:

Innkalling av legmedlemmer, parter, vitner og sakkyndige

(1) Trygderetten innkaller legmedlemmer på den måten som retten finner hensiktsmessig.

(2) Trygderetten innkaller parter, vitner og sakkyndige til rettsmøte, om nødvendig ved forkynning.

(3) Reglene i domstolloven om forkynning gjelder så langt de passer.

§ 33 skal lyde:

Godtgjørelse til legmedlemmer, vitner og sakkyndige

Til legmedlemmer som har gjort tjeneste i retten, ytes godtgjørelse etter regler og satser som fastsettes av Kongen.

Vitner og sakkyndige har krav på godtgjørelse etter reglene i lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v.

17. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov om anke til Trygderetten
(lovrevisjon)

I

Lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten skal lyde:

Lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten (trygderettsloven)

Kapittel 1 Formål og virkeområde

§ 1 Lovens formål

(1) Loven skal legge til rette for en betryggende, rask og tillitskapende behandling av trygde- og pensjonstvister av en uavhengig og upartisk Trygderett.

(2) For å oppnå formålene i første ledd skal

- Trygderetten sørge for at bevisførselen gir et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag,
- partene få innsyn i og mulighet for å imøtegå motpartens argumentasjon og bevis,
- partene likebehandles og få den nødvendige veiledning,
- Trygderetten foreta en selvstendig og reell vurdering av avgjørelsesgrunnlaget,
- viktige avgjørelser begrunnes, og
- saksbehandlingen og kostnadene stå i et rimelig forhold til sakens betydning.

§ 2 Trygderettens saklige virkeområde. Ankerett

(1) Vedtak om individuelle rettigheter og plikter etter følgende regelverk kan ankes inn for Trygderetten av den vedtaket gjelder, i loven her kalt den ankende part:

- a) folketrygdloven
- b) barnetrygdloven
- c) lovgivningen om krigspensjonering
- d) bestemmelser for supplerende pensjonsordninger som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget
- e) samordningsloven
- f) særlige lovbestemmelser som fastsetter at saker kan ankes til Trygderetten.

(2) Kongen kan bestemme at ankerett etter første ledd også skal gjelde vedtak om individuelle rettigheter og plikter i

- a) supplerende pensjonsordninger for kommunale arbeidstakere
- b) supplerende pensjonsordninger for arbeidstakere i selvstendige statlige og kommunale foretak og i andre institusjoner av offentlig karakter og

c) supplerende private pensjonsordninger og herunder fastsette regler om tilpasning av lovens bestemmelser.

(3) For tilleggstrygder kan departementet etter søknad treffe slik bestemmelse som nevnt i *andre* ledd.

(4) Trygderetten kan ikke prøve vedtak *som* etter bestemmelse i lov eller i vedtekt eller i medhold av lov eller vedtekt ikke er gjenstand for anke, eller som kan ankes inn for en annen ankeinstusjon.

(5) *Vedtak truffet av Kongen eller et departement kan ikke ankes inn for Trygderetten.*

Kapittel 2 Trygderettens organisasjon mv.

§ 3 Trygderettens leder. Rettsmedlemmer

(1) Trygderetten skal ha en leder, nestleder og så mange andre faste medlemmer som Kongen bestemmer. Disse medlemmer utnevnes av Kongen.

(2) *Trygderetten skal ha faste juridisk kyndige, medisinsk kyndige og attføringskyndige medlemmer.*

(3) Dersom saksmengden eller særlige forhold gjør det påkrevet, kan Kongen besikke midlertidige medlemmer for inntil to år om gangen.

(4) Trygderetten skal ha så mange rettsfullmektiger som Trygderettens leder bestemmer. Rettsfullmektigene tilsettes av Trygderettens leder for en periode på inntil tre år, med mulighet for forlengelse med inntil to år. Rettsfullmektigene *kan utføre de oppgaver som* etter loven her er tillagt de juridisk kyndige medlemmer av Trygderetten.

(5) *Ved utnevning av Trygderettens leder og nestleder gjelder kravene i domstoloven § 54 første ledd. Ved utnevning av andre juridisk kyndige medlemmer etter andre og tredje ledd gjelder kravene i domstoloven § 54 andre ledd. For rettsfullmektiger gjelder kravene i domstoloven § 54 tredje ledd.*

(6) *Medisinsk kyndige medlemmer skal ha autorisasjon som lege.*

(7) *Domstoloven §§ 53 og 60 gjelder for rettsmedlemmene og rettsfullmektigene.*

(8) *Et rettsmedlem er uavhengig i sin behandling av ankesaker og saker om gjenopptak. Rettsmedlemmene skal utøve sin virksomhet på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt.*

§ 4 Avdelinger mv.

Kongen kan bestemme at Trygderetten skal deles i avdelinger og kan fastsette nærmere regler om rettens arbeidsordning og administrasjon.

§ 5 Trygderettens lokalisering

(1) Trygderetten har sitt sete i Oslo.

(2) Etter beslutning av Trygderettens leder kan det holdes møte utenfor Oslo.

§ 6 Regler om rettens sammensetning og saksforberedelse

Trygderettens leder kan gi nærmere regler om saksforberedelse og om rettens sammensetning i den enkelte sak.

§ 7 Rettens sammensetning i den enkelte sak. Administrator

(1) *Retten settes med to medlemmer i den enkelte sak, hvis ikke annet er bestemt.*

(2) *Retten settes med tre medlemmer*

a) *når sakens art tilsier at retten i tillegg settes med et juridisk kyndig medlem, et medisinsk kyndig medlem eller et attføringskyndig medlem,*

b) *når retten opprinnelig er satt med to medlemmer, men det viser seg at det ikke er enighet om utfallet av saken,*

c) *når saken reiser vanskelige retts- eller bevis-spørsmål,*

d) *når Trygderettens leder bestemmer det.*

(3) *I de tilfellene hvor det må antas at rettens avgjørelse kan bli bestemmende for praksis på et saksområde, kan retten settes med fem medlemmer. Spørsmål om å sette retten med fem medlemmer, avgjøres av Trygderettens leder. Alle medlemmene skal være faste.*

(4) *Et juridisk kyndig medlem skal være rettens administrator. Midlertidig ansatte medlemmer og rettsfullmektiger kan være administratorer, med unntak for tilfellene nevnt i tredje ledd. Spørsmål om å sette retten med to eller tre medlemmer avgjøres av rettens administrator, med unntak for tilfellene nevnt i andre ledd bokstav d.*

(5) *Administrator og de øvrige medlemmene av retten oppnevnes tilfeldig med mindre saklige grunner tilsier at dette må fravikes.*

§ 8 Habilitet

(1) Reglene om *habilitet* i domstoloven §§ 106 til 108 og § 113 gjelder tilsvarende for medlemmene av den rett som skal avgjøre saken og for saksforberedere.

(2) *For rettsfullmektiger gjelder domstoloven § 109 tilsvarende.*

(3) Om et medlem av retten er *inhabil* avgjøres av retten selv, men vedkommende medlem skal ikke delta ved avgjørelsen. *Avgjørelsen treffes av Trygderettens leder* dersom det er spørsmål om *inhabilitet* for rettens *administrator*. Rettens *administrator* avgjør om en saksforbereder er *inhabil*.

(4) Trygderettens leder avgjør selv om han eller hun er *inhabil*.

Kapittel 3 Anke og saksforberedelse

§ 9 Ankefrist

(1) Fristen for anke til Trygderetten er seks uker fra det tidspunkt skriftlig *underretning* om vedtaket og om ankeadgang og ankefrist er kommet fram til vedkommende.

(2) Har en part krevd å få oppgitt begrunnelsen for vedtaket etter forvaltningsloven § 24 andre ledd, avbrytes ankefristen. Ny ankefrist tar til å løpe fra det tidspunkt meddelelse om begrunnelsen er kommet fram til *vedkommende*.

(3) Trygderetten eller ankemotparten kan i særlige tilfeller forlenge ankefristen.

(4) Trygderetten kan se bort fra at ankefristen er oversittet når særlige grunner taler for det.

§ 10 Beregning av ankefristen

(1) For at en anke skal være framsatt i tide, er det tilstrekkelig at ankeerklæringen før utløpet av fristen

- a) er avgitt til postoperatør i Norge som skal sørge for å få sendingen fram til mottaker, eller
- b) at den er kommet fram til den elektroniske adressen som i det påankede vedtaket er oppgitt for mottak av elektronisk anke.

(2) Kommer ankeerklæringen ikke fram, må den settes fram på nytt innen en uke etter at vedkommende forsto eller burde ha forstått at erklæringen ikke har kommet fram.

(3) Ved beregning av ankefristen gjelder domstoloven §§ 148 og 149.

§ 11 Ankeerklæringen og hvem som skal motta den

(1) Anke til Trygderetten skal settes fram for den institusjon som har fattet vedtaket, i loven her kalt ankemotpart. Anke over vedtak etter lovgivning som hører under Arbeids- og velferdsdirektoratet skal settes fram for den enheten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

(2) Anken kan settes fram skriftlig eller muntlig. Ved muntlig anke skal mottaker sørge for å sette opp anken skriftlig og underskrive den sammen med den ankende part.

(3) Erklæringen om anke må være underskrevet og nevne:

- a) at den er en anke til Trygderetten,
- b) navn, fødselsdag og fødselsår samt adresse til den ankende part,
- c) det vedtak som påankes,
- d) den endring i vedtaket som kreves, og så vidt mulig de nærmere omstendigheter som anføres til støtte for anken,
- e) erklæringer og andre bevis som påberopes,
- f) bilag som følger anken.

(4) Hvis en skriftlig anke er ufullstendig eller uklar, skal den ankende part gjøres oppmerksom på

eventuelle mangler ved anken eller andre forhold som kan ha betydning i saken, og gis en frist for å rette opp eller supplere anken.

§ 12 Benyttelse av klageadgang

Dersom et vedtak kan påklages etter folketrygdloven § 21-12, barnetrygdloven § 15 eller etter bestemmelser i andre lover, kan saken bringes inn for Trygderetten først etter at klageadgangen er benyttet.

§ 13 Ankemotpartens forberedelse av ankesaken

(1) Ankemotparten skal ta det påankede vedtaket opp til ny prøving. Hvis anken ikke faller bort, skal ankemotparten tilrettelegge saken og snarest mulig framstille den i et oversendelsesbrev til Trygderetten. Oversendelsesbrevet skal inneholde en beskrivelse av det faktiske grunnlaget ankemotparten bygger på, partenes påstandsgrunnlag og partenes påstander.

(2) Oversendelsesbrevet sendes den ankende part med melding om at mulige merknader må avgis til ankemotparten innen tre uker regnet fra og med den dag meldingen er mottatt.

(3) Straks fristen for merknader er ute, utarbeider ankemotparten et ekspedisjonsbrev med eventuelle tilleggsmerknader og sender sakens dokumenter til Trygderetten.

(4) Kopi av ekspedisjonsbrevet sendes den ankende part med frist for merknader på tre uker. Den ankende part sender eventuelle merknader direkte til Trygderetten, så vidt mulig med kopi til ankemotparten. Har ankemotparten ytterligere merknader i saken, sendes disse til Trygderetten og den ankende part innen tre uker.

(5) Bestemmelsen i § 31 første ledd første punktum gjelder tilsvarende for meldinger til den ankende part etter andre ledd.

§ 14 Utsatt iverksetting av vedtak

(1) Anken medfører ikke utsettelse av iverksettingen av det påankede vedtaket.

(2) Når særlige grunner taler for det, kan Trygderetten eller ankemotparten bestemme at iverksettingen av vedtaket helt eller delvis skal utsettes til anken er avgjort. Det kan settes vilkår for slik utsetting.

§ 15 Bevis

(1) I den utstrekning noen plikter å gi opplysninger til ankemotparten har vedkommende samme plikt overfor Trygderetten.

(2) Retten kan bestemme at den ankende part skal framstille seg for lege eller annen sakkyndig som grunnlag for en medisinsk eller ervervsmessig vurdering, dersom det anses å være av betydning for rettens avgjørelse.

(3) For Trygderetten gjelder reglene om bevis i tvisteloven kapittel 21 til 28 så langt de passer.

§ 16 Partenes rett til innsyn i sakens dokumenter

(1) En part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, også etter at det er truffet vedtak i saken. En part har likevel ikke rett til å gjøre seg kjent med dokumenter som Trygderetten har utarbeidet for sin interne saksforberedelse.

(2) Med mindre det er av vesentlig betydning for parten, har vedkommende ikke krav på å få gjøre seg kjent med de opplysninger i et dokument som gjelder en annen persons helseforhold eller andre forhold som av særlige grunner ikke bør meddeles videre.

(3) Trygderetten bestemmer ut fra hensynet til forsvarlig saksbehandling hvordan dokumentene skal gjøres tilgjengelig for partene. På anmodning skal en part gis kopi av dokumentene.

§ 17 Klageadgang

En part som er nektet innsyn, kan påklage Trygderettens beslutning til departementet i samsvar med reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Klageadgang, klagefrist og framgangsmåte skal framgå av beslutningen som nekter innsyn.

§ 18 Prosessdyktighet og prosessfullmektig

(1) Reglene om prosessdyktighet og stedfortreder i tvisteloven kapittel 2 gjelder så langt de passer.

(2) En part har rett til å la seg representere av prosessfullmektig etter samme regler som fastsatt i tvisteloven kapittel 3 i søksmål for lagmannsrett og for tingrett.

Kapittel 4 Ankebehandling

§ 19 Avgjørelsesgrunnlaget

(1) Retten behandler tvisten på grunnlag av den skriftlige framstillingen som partene har gitt, og sakens øvrige opplysninger, slik de foreligger når retten avgjør saken.

(2) Retten kan holde rettsmøte hvis særlige grunner taler for det. Rettsmøtet holdes for åpne dører. Retten kan beslutte at rettsmøtet skal holdes for lukkede dører av hensyn til partene eller der andre sterke grunner taler for det.

§ 20 Rettens forhold til partenes prosesshandlinger

(1) Retten kan prøve alle sider av saken og selv treffe realitetsavgjørelse.

(2) Retten kan ved sin avgjørelse gå utover partenes påstander hvis det er til gunst for den ankende part.

(3) Retten er ikke bundet av partenes påstandsgrunnlag. Påstandsgrunnlagene er de rettsstiftende faktiske forhold en part bygger sin påstand på.

(4) Retten skal av eget tiltak anvende gjeldende rettsregler og er ikke bundet av partenes argumentasjon om bevissspørsmål.

(5) Retten skal sørge for et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag. Retten kan innhente de opplysninger den finner nødvendig for avgjørelsen.

(6) Partene skal gis mulighet til å uttale seg dersom retten går utenfor partenes påstandsgrunnlag.

(7) Partene skal gis mulighet til å uttale seg om faktiske forhold som er av betydning for rettens avgjørelsesgrunnlag. Ellers avgjør retten om partene skal gis adgang til å uttale seg.

§ 21 Kjennelser

(1) Rettens avgjørelser av krav som er tvistegjenstand, avgjørelser om avvisning og avgjørelser om tilleggskjennelse og gjenopptak treffes ved alminnelig flertall i kjennelse av de rettsmedlemmer som har deltatt i saken.

(2) Kjennelser skal begrunnes som dommer, med unntak for tilfellene nevnt i tredje ledd. I kjennelsen skal saksframstillingen og redegjørelsen for påstandsgrunnlagene beskrive det rettsforhold som er tvistegjenstand, sakens bakgrunn og partenes rettslige og faktiske anførsler så langt det er nødvendig for å forklare avgjørelsen. Deretter gjør retten rede for den bevisvurderingen og rettsanvendelsen avgjørelsen er bygd på. For øvrig gjelder tvisteloven § 19-6 tilsvarende så langt den passer.

(3) Dersom retten finner det klart at anken ikke kan føre fram, og avgjørelsen antas ikke å få betydning utenfor den foreliggende sak, er det tilstrekkelig at kjennelsen inneholder en kort beskrivelse av hva saken gjelder og en redegjørelse for de momenter som retten har lagt avgjørende vekt på.

(4) Kjennelser skal inneholde en slutning som nøyaktig angir resultatet for de avgjørelser som treffes. Når retten avgjør realiteten i saken, kan avgjørelsen gå ut på stadfestelse eller omgjøring. Hvis det ikke foreligger et forsvarlig grunnlag for å avgjøre realiteten, kan retten oppheve vedtaket og henvise saken til ny behandling. Dersom det er grunnlag for det, kan retten også henvise uten å oppheve vedtaket.

§ 22 Avsigelse og underretning om kjennelse

(1) Kjennelse skal avsies snarest mulig etter at Trygderetten har mottatt saken.

(2) En kjennelse er avsagt når den er underskrevet av rettens medlemmer.

(3) Partene skal straks underrettes om kjennelsen. I underretningen skal partene gjøres oppmerksom på søksmålsfristen etter § 26 femte ledd.

§ 23 Beslutninger

(1) Avgjørelser om saksbehandlingen treffes ved beslutning av retten eller rettens administrator. Ret-

tens avgjørelse om å heve en sak som bortfaller uten realitetsavgjørelse, treffes også ved beslutning.

(2) En beslutning kan omgjøres av den rett eller den administrator som har truffet den. Tvisteloven § 19-10 første og fjerde ledd gjelder for slik omgjøring.

§ 24 Retting av feil

(1) Rettens administrator kan beslutte å rette en avgjørelse som på grunn av skrive- eller regnefeil, misforståelser, forglemmelse eller lignende klar feil har fått en utforming som ikke stemte med rettens mening. Partene skal uten opphold underrettes om rettelsen. En part kan kreve rettelsen forelagt for retten. Begjæringen må settes fram for Trygderetten senest en uke etter at underretningen om rettelsen er mottatt.

(2) Tvisteloven § 19-8 tredje og fjerde ledd gjelder for retting etter paragrafen her.

§ 25 Tilleggskjennelse

(1) Er det i kjennelse ikke truffet avgjørelse om noe som skulle ha vært avgjort, kan tilleggskjennelse avsies dersom det settes fram begjæring om det innen seks uker fra det tidspunkt meddelelsen om kjennelsen er kommet fram til vedkommende part. Tvisteloven § 19-9 gjelder for slik tilleggskjennelse så langt det passer.

(2) Ved begjæring om tilleggskjennelse stopper søksmålsfristen. Blir tilleggskjennelse avsagt, løper ny søksmålsfrist. Blir begjæringen ikke tatt til følge, fortsetter fristen å løpe.

Kapittel 5 Søksmål og gjenopptak

§ 26 Søksmål

(1) Partene kan ved søksmål, og uten forliksmekling, bringe Trygderettens kjennelse inn for lagmannsretten i det lagdømme hvor den ankende part for Trygderetten har sitt alminnelige verneting.

(2) Tvist som nevnt i § 2 kan ikke bringes inn for lagmannsretten før Trygderetten har truffet avgjørelse i saken.

(3) Domstolene kan prøve lovligheten av Trygderettens kjennelser.

(4) Når søksmålet reises mot offentlig myndighet, skal det reises mot det organ som var ankemotpart ved sakens behandling for Trygderetten. Dersom arbeids- og velferdsetaten var ankemotpart, skal søksmålet rettes mot Arbeids- og velferdsdirektoratet.

(5) Fristen for søksmål er seks måneder fra det tidspunkt underretning om Trygderettens kjennelse er kommet fram til vedkommende part. Det kan gis oppfriskning mot oversitting av søksmålsfristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

§ 27 Gjenopptak av Trygderettens kjennelse. Vilkår

(1) Trygderettens kjennelse kan gjenopptas etter begjæring fra en av partene i saken.

(2) Det er et vilkår for gjenopptak at

- det er kommet til nye opplysninger om det tidligere faktiske forholdet som er egnet til å føre til et annet resultat, eller
- det foreligger alvorlige saksbehandlingsfeil, uforsvarlig rettsanvendelse eller uforsvarlig skjønnsutøvelse.

(3) Begjæring om gjenopptak må settes fram innen seks måneder etter at parten ble kjent med det forholdet som begjæringen bygger på. Retten kan se bort fra at fristen er oversittet når det foreligger særlige grunner.

(4) Begjæring om gjenopptak skal settes fram skriftlig. Reglene i § 11 tredje og fjerde ledd gjelder for slik begjæring. Det skal angis om begjæringen gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den.

(5) Dersom en begjæring om gjenopptak er ufullstendig eller uklar, skal partene gjøres oppmerksom på eventuelle mangler og gis en frist for å rette opp eller supplere begjæringen. Dersom fristen ikke overholdes, skal begjæringen avvises. Avgjørelse om avvising kan bare treffes av Trygderetten.

§ 28 Behandling av begjæring om gjenopptak mv.

(1) Den ankende part setter fram begjæring om gjenopptak for ankemotparten i den aktuelle ankesaken. Dersom det aktuelle vedtaket ikke omgjøres, skal ankemotparten forberede sak om gjenopptak for Trygderetten.

(2) Ankemotparten setter fram begjæring om gjenopptak for Trygderetten. Retten tar stilling til begjæringen etter at den ankende part er gitt anledning til å uttale seg.

(3) Hvis begjæringen ikke avvises, skal avgjørelsen gå ut på at begjæringen ikke tas til følge eller at saken gjenopptas.

(4) Dersom saken gjenopptas, skal motparten om nødvendig gis anledning til å uttale seg før saken realitetsbehandles.

(5) For øvrig skal de alminnelige regler i denne loven gjelde så langt de passer.

Kapittel 6 Utgifter ved saksbehandlingen

§ 29 Sakskostnader

(1) Hvis Trygderettens kjennelse er til gunst for den ankende part, skal retten pålegge ankemotparten helt eller delvis å erstatte de nødvendige kostnader som saken har medført for den ankende part. Dette gjelder også nødvendige kostnader den ankende part har hatt i forbindelse med tidligere klagebehandling av saken, og kostnader som er pådratt etter bestemmelsene i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.

(2) Hvis den ankende part åpenbart uten grunn har framsatt eller opprettholdt anke, kan retten bestemme at vedkommende helt eller delvis skal bære de utgifter som anken har medført for ankemotparten og utgifter etter lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri retts-hjelp. Sakskostnader som den ankende part pålegges, kan inndrives etter reglene for dommer.

(3) Sakskostnader tilkjennes bare når parten har krevd det. Retten tar avgjørelse om sakskostnader i den kjennelse som avslutter saken.

(4) Rettens avgjørelser om sakskostnader kan ankes separat. Tvisteloven §§ 20-9 og 20-10 gjelder for slik anke. Ankesdomstol er den lagmannsrett som er nevnt i § 26 første ledd i loven her. Ankefristen er én måned fra den dag vedkommende mottok underretning om avgjørelsen.

§ 30 Gebyrfri behandling

Behandling i Trygderetten er gebyrfri.

Kapittel 7 Forskjellige bestemmelser

§ 31 Melding om kjennelse mv.

(1) Trygderettens melding til den ankende part om rettens kjennelse og beslutning som hever en sak som bortfaller uten realitetsavgjørelse, gis gjennom rekommandert brev. Andre meldinger gis på den måten retten finner hensiktsmessig.

(2) Meldingen anses for mottatt to uker etter innlevering til postoperatør, hvis ikke vedkommende har fått brevet tidligere.

(3) Hvis den ankende part ikke har bopel i riket, kan retten om nødvendig gjennom melding som nevnt i første ledd, pålegge vedkommende innen en fastsatt frist å oppgi en person som er bosatt i Norge som kan motta meldingen. Forpliktelsen varer til saken er avgjort. Etterkommer vedkommende ikke en slik anmodning, sendes meldingen til vedkommen-des sist kjente adresse.

§ 32 Innkalling av parter, vitner og sakkyndige til rettsmøte

(1) Trygderetten innkaller parter, vitner og sakkyndige til rettsmøte, om nødvendig ved forkynning.

(2) Reglene i domstolloven om forkynning gjelder så langt de passer.

§ 33 Godtgjørelse til vitner og sakkyndige

Vitner og sakkyndige har krav på godtgjørelse etter reglene i lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v.

§ 34 Taushetsplikt

(1) Enhver som i medfør av stilling eller verv etter loven får kjennskap til private forhold eller en virksomhets innretninger eller forretningsforhold som ikke er alminnelig kjent, plikter å bevare taushet om det vedkommende har fått kjennskap til, med mindre annet følger av stillingen eller vervet.

(2) Bestemmelsene i første ledd gjelder ikke i tilfelle hvor allmenne interesser tilsier at opplysninger gis, og departementet samtykker i det. Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e gjelder ikke.

§ 35 Straff for å gi uriktige opplysninger mv.

Den som mot bedre vitende gir uriktige opplysninger, eller fortier vesentlige opplysninger av betydning for sak som er brakt inn for Trygderetten eller som unnlater å etterkomme påbud som er gitt i medhold av denne lov, straffes med bøter hvis forholdet ikke går inn under et strengere straffebud.

§ 36 Forskrifter

(1) Kongen kan fastsette forskrift om gjennomføringen av denne lov.

(2) Kongen kan i forskrift gjøre de unntak fra loven og gi de supplerende regler som er nødvendige til oppfylling av plikter som følge av overenskomst med fremmed stat.

§ 37 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder ikke ved behandlingen av saker etter denne lov.

Kapittel 8 Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

§ 38 Denne lov trer i kraft 1. januar 1967.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 21-12 første ledd tredje punktum skal lyde:

Etter at denne klageadgangen er benyttet, kan klageinstansens vedtak, også vedtak om å avvise en klage, ankes inn for Trygderetten etter reglene i lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten.

§ 21-12 tredje ledd første punktum skal lyde:

Klage eller anke settes fram skriftlig eller muntlig for den enheten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

§ 21-12 tredje ledd tredje punktum oppheves.

Loven gis virkning for saker som er mottatt i Trygderetten etter lovens ikrafttredelse.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 24. november 2015

Arve Kambe

leder

Bengt Morten Wenstøb

ordfører

